

BEHEERPLAN VOOR NATURA 2000-GEBIED IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST Deelgebied IB8: Parmentierpark

MAART 2023

BEHEERPLAN VOOR NATURA 2000-GEBIED IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Deelgebied IB8: Parmentierpark

INHOUDSOPGAVE

1	Beschrijving deelgebied IB8	4
1.1	Situering	4
1.1.1	Algemeen	4
1.1.2	Statuten	5
1.1.3	Korte situering en historiek	6
1.2	Belang van deelgebied IB8 binnen Speciale Beschermingszone I	8
1.2.1	Habitats	8
1.2.2	Soorten	8
1.3	Beschrijving soorten	11
1.3.1	Soorten van communautair belang en soorten van gewestelijk belang	11
1.3.2	Strikt beschermde soorten op het hele gewestelijke grondgebied waarvoor doelstellingen voor SBZ I werden geformuleerd	11
1.3.3	Overige soorten in deelgebied IB8	11
1.4	Beschrijving habitats	13
1.4.1	Habitats van communautair belang en habitats van gewestelijk belang	13
1.4.2	Overige natuurtypes in deelgebied IB8	14
2	Beschrijving beheerdoelstellingen	15
2.1	Doelstellingen op niveau van habitats en soorten van communautair belang en habitats en soorten van gewestelijk belang	15
2.2	Overige doelstellingen binnen deelgebied IB8	16
2.3	Knelpunten	16
3	Beschrijving beheermaatregelen	19
3.1	Overzicht beheermaatregelen voor deelgebied IB8	19
3.2	Bosbeheer	26
3.3	Exotenbeheer	26
3.4	Beheer vijvers	26
3.5	Beheer van de graslanden	28
3.6	Parkbeheer	28
4	Vrijstellingen op verbodsbepalingen	30
5	Literatuur	31
6	Bijlagen	32
6.1	Bijlage 1: Kadasterpercelen	33
6.2	Bijlage 2: bepalingen met betrekking tot patrimonium in deelgebied IB8	34
6.3	Bijlage 3: De rol en het belang van de deelgebieden voor de coherentie van Speciale Beschermingszone I	42
6.4	Bijlage 4: Fotobijlage deelgebied IB8	43
6.5	Bijlage 5: Kaartenbundel	44

TABELLEN

Tabel 1-1: Oppervlaktes in ha van het deelgebied en van de habitattypes in deelgebied IB8	8
Tabel 1-2: Waarnemingen uit databanken LB, waarnemingen.be en IHD-rapport waarbij "P = potentie maar geen bevestigde waarneming", "X = bevestigde waarneming (1998-2017) uit databank LB", "X(o)= bevestigde waarneming uit databank in omgeving deelgebied < 100m", X(b): aanvullende waarnemingen vanuit vorige beheerplantekst, en "X l" : Niet opgenomen in databank, maar vermelde aanwezigheid in IHD-rapport. * : In het IHD-rapport worden de waarnemingen voor Baardvleermuis en Brandts vleermuis samengenomen, alsook die voor Gewone grootoorvleermuis en Grijs grootoorvleermuis.	9
Tabel 1-3: In deelgebied IB8 voorkomende habitats van communautair belang, op het moment van de aanwijzing (cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (staat van instandhouding na actualisering van de informatieformulieren voor de natura 2000-gebieden in 2015)), met vermelding van de algemene beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied (vertrekbasis = beoordeling SBZ) en de oppervlakte in het deelgebied.....	13
Tabel 2-1: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming voor SBZ I van toepassing in deelgebied I.....	15
Tabel 2-2: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming op niveau van het SBZ I voor de van toepassing zijnde soorten van het deelgebied.....	15
Tabel 3-1: Beheermaatregelen voor deelgebied IB8.....	20
Tabel 6-1: Inventaris van de merkwaardige bomen in het Parmentierpark. (Bron: http://bomen-inventaris.irisnet.be/index.php?text=77).....	38

FIGUREN

Figuur 1-1: Situering van deelgebied IB8 Parmentierpark	4
Figuur 1-2: Padennetwerk op het luchtbeeld van 2015 (Brugis)	6
Figuur 1-3: Historische evolutie van zijdal van de Woluwe tot park in de stedelijke ruimte	7
Figuur 2-1: Potentiële ontharding 1360 m ²	17
Figuur 2-2: Op het traject links in beeld, langsheen de westelijke vijver, kan een alternatieve of bijkomende groene looproute gecreëerd worden ter vervanging van het trottoir Tervurenlaan (foto Streetview 2020).....	17
Figuur 3-1: Geen positief effect van de slibruiming winter 2013-2014 op kroosbedekking	27
Figuur 6-1: Afbakening van het beschermde landschap (groen).....	35
Figuur 6-2: Afbakening van de bescherming (blauwe perimeter).....	36
Figuur 6-3: inventaris van de opmerkelijke bomen. De rode vierkantjes duiden op bomen die bij de 100 grotere horen. Rode kruisjes duiden op bomen die niet meer aanwezig zijn. Op basis van de ID-nummers kan u in de onderstaande tabel meer info terugvinden over de bomen. Niet alle bomen zijn echter op de kaart opgenomen.....	37

KAARTEN

- Kaart 1.1: Situering deelgebied IB8 en kadastrale percelen
- Kaart 1.2: Bestemmingen deelgebied IB8 (Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP))
- Kaart 1.3: Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IB8
- Kaart 1.4: Overige natuurtypes in deelgebied IB8
- Kaart 2.1: Beheerdoelstellingen in deelgebied IB8
- Kaart 4.1: Beheermaatregelen in deelgebied IB8

1 BESCHRIJVING DEELGEBIED IB8

Kaart 1.1: Situering deelgebied IB8 en kadastrale percelen

Kaart 1.2: Bestemmingen deelgebied IB8 (Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP))

Kaart 1.3: Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IB8

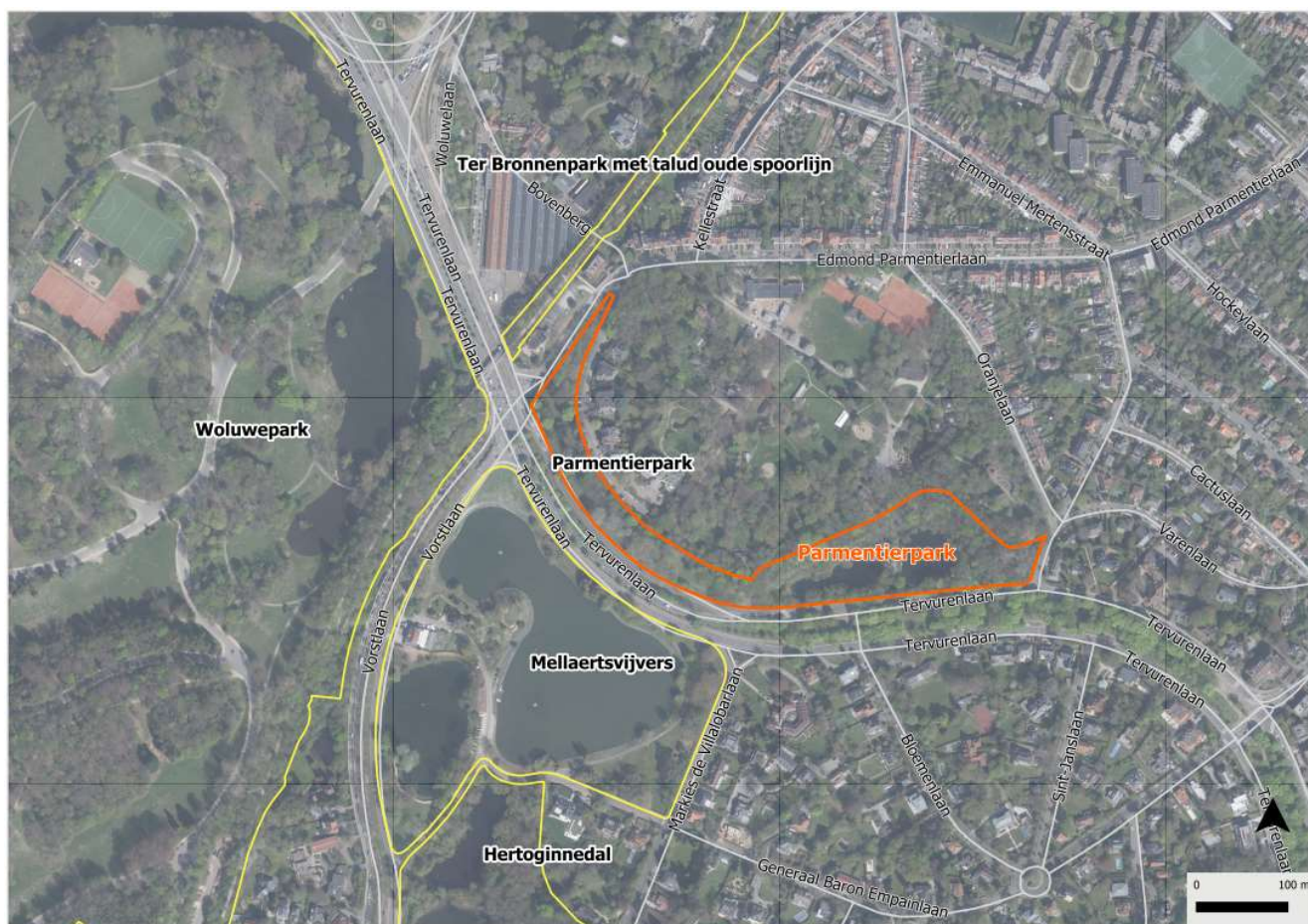
Kaart 1.4: Overige natuurtypes in deelgebied IB8

1.1 SITUERING

1.1.1 Algemeen

Het deelgebied IB8 - Parmentierpark maakt deel uit van de speciale beschermingszone “Het Zoniënwoud met bosrand, aangrenzende bosgebieden en Woluwevallei” (verder aangeduid als SBZ I). Het deelgebied heeft een oppervlakte van 4,2 ha en is gelegen in de gemeente Sint-Pieters-Woluwe. Parmentierpark is in eigendom van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en worden beheerd door Leefmilieu Brussel (verder LB). Het deelgebied is op het Gewestelijk Bestemmingsplan ingekleurd als parkgebied en, aanvullend, gebied van cultuurhistorische waarde of stadsverfraaiing (zie ook Kaart 1.2).

Bijlage 1 geeft een overzicht van de kadastralpercelen binnen het deelgebied, met een aanduiding van het percentage van elk perceel dat een Natura 2000 statuut heeft en met aanduiding van het statuut van de eigenaars en gebruikers. De algemene situering met de kadastrale percelensindeling is weergegeven op Kaart 1.1.

Figuur 1-1: Situering van deelgebied IB8 Parmentierpark

1.1.2 Statuten

Het 'Parmentierpark' is beschermd als Landschap sinds 17/12/1981. Daarenboven is het westelijk deel van de SBZ een onderdeel van het, bij besluit van 29/11/2001, beschermd geheel met de omschrijving "Tramremise en museum voor het stedelijk vervoer te Brussel".

Het voormalig atelier en huis van kunstschilder Parmentier is beschermd als Monument sinds 19/09/1991 (opening beschermingsprocedure) en 09/07/1992 (definitieve bescherming).

Er zijn 47 bomen die opgenomen zijn in de inventaris van opmerkelijke bomen (<http://bomen-inventaris.irisnet.be>). In bijlage 2 is een overzicht opgenomen.

In bijlage 2 wordt de exacte afbakening van het beschermd landschap gegeven en de reden van klassering. In bijlage 3 worden alle statuten en beschermingen binnen het gebied SBZ I weergegeven.

1.1.3 Korte situering en historiek

Het deelgebied IB8 heeft een westelijke uitloper. Dit is een lange zandige, zuidgerichte helling langsheen de Tervurenlaan. Het grootste deel van het deelgebied omvat een beboste, zuidoost gerichte valleihelling, die op de bodem van dat dal twee vijvers bevat. Het Parmentierpark was oorspronkelijk een privé eigendom waarvan het beheer teruggaat tot het einde van de 19e eeuw. De gronden die vrijgekomen zijn bij enerzijds de aanleg van de verschillende parkvijvers langsheen de Woluwe en anderzijds de aanleg van de lanen en de spoorweg, werden gebruikt om het Parmentierpark op te hogen. In de basis is het deelgebied de open ruimte die rest van een ingesneden zijvallei van de Woluwe, waardoor het nu uiterst reliëfrijk is.

De droge graslanden op de helling langs de Tervurenlaan zijn intussen schraal en bloemrijk door het volgehouden ecologische maaibeheer (Fotobijlage IB08_01, IB08_02). Het centrale deel van het deelgebied omvat droog rijk loofbos rondom twee vijvers in een dal, die aan het oostelijke uiteinde overgaan in nat bos. De oevers van de meest oostelijk gelegen vijver werden in augustus 2005 natuurlijker aangelegd (IB08_07 en IB08_08). In 2009 volgden de overige oevers (IB08_03 t.o.v. IB08_04). Toen werd de monnik van de westelijke vijver ook verbonden met de Grote Mellaertsvijver, die langs de andere kant van de Tervurenlaan gelegen is (Fotobijlage IB8_05). Er zijn ook werken gebeurd om hemelwaterafvoer van het bebouwde gedeelte van het valleitje stroomopwaarts Parmentierpark af te koppelen en naar de vijvers in het deelgebied te geleiden (IB08_10). Ook de overloop van de vijver in Manoir d'Anjou zou nu uitkomen aan het oostelijke uiteinde van Parmentierpark. Die vijver was historisch (midden 19de eeuw) de meest opwaartse vijver en is gelegen in het oorspronkelijke dalhoofd. Een historische kaartsequentie van dit zijdal is in Figuur 1-3 weergegeven. De belangrijkste stedelijke interventies waren:

- de verlegging van de Tervurenlaan als boulevard naar het beekdal en het Woluwedal zelf. Daarvoor stak de verbinding het beekdal over aan het oostelijke uiteinde van het deelgebied.
- De residentiële verkaveling van het dal tussen het deelgebied en het dalhoofd in Manoir D'Anjou
- De inrichting van de resterende open ruimte als stedelijk park rond 1900.

De huidige configuratie van de twee vijvers en het padennet komen overeen met de parkaanleg eind 19de eeuw. De verbinding via paden voor wandelaars naar het hoger gelegen, deel van het Parmentierpark, is er niet meer. Dat deel met woningen, scholen en tennisclub, valt buiten het deelgebied van het SBZ. Het padennet in het deelgebied is in geen enkele uitgestippelde route opgenomen¹. Het gebruik van de doorgaande verbindingen doorheen het park is ook relatief laag ten opzichte van de drukte in Mellaertsvijvers. Vanuit de achterliggende wijk lijkt dit wel een aangename en bruikbare doorsteek.

Figuur 1-2: Padennetwerk op het luchtbeeld van 2015 (Brugis)

¹ Sport-Vlaanderen, routeyou.com,

Figuur 1-3: Historische evolutie van zijdal van de Woluwe tot park in de stedelijke ruimte

1.2 BELANG VAN DEELGEBIED IB8 BINNEN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I

Bijlage 3 bevat een overkoepelend document voor het SBZ I met de voornaamste bepalingen van het aanwijzingsbesluit en met het relatieve belang van elk deelgebied voor de habitats en soorten van communautair en gewestelijk belang.

1.2.1 Habitats

In bijlage 3 wordt het relatief belang weergegeven van alle deelgebieden voor de aanwezige habitats, gebaseerd op de oppervlakte in het deelgebied t.o.v. de totale oppervlakte in SBZ I. Het deelgebied is belangrijk (0 tot 10% aandeel) voor de habitats 6510, 9160 en 91E0 subtype Vogelkers-essenbos. Tabel 1-1 geeft de oppervlaktes weer van de voorkomende habitattypes in het deelgebied IB8. De bespreking van deze types volgt onder paragraaf 1.4

Tabel 1-1: Oppervlaktes in ha van het deelgebied en van de habitattypes in deelgebied IB8

	Opp. In deelgebied IB8 (ha)	Totale opp in SBZ I (ha)
Oppervlakte deelgebied (ha)	3,77	2070,52
Oppervlakte habitat (ha) in deelgebied	2,02	1713,75
6510 Schraal hooiland subtype matig droog - vochtig type Arrhenatherion	0,69	15,08
9160 Beukenbossen Asperulo-Fagetum	1,14	188,97
91E0 Alluviale bossen subtype Vogelkers-Essenbos	0,19	22,47

1.2.2 Soorten

Om het belang van het deelgebied voor de verschillende soorten te duiden, wordt in het overkoepelende document (Bijlage 3) de aanwezigheid in elk deelgebied van SBZ I gegeven. Er wordt aangegeven of de soort voorkomt in de soortendatabank van LB (1998-2017), of de soort is vermeld in het IHD-rapport of in andere relevante databanken werd ingegeven en tenslotte of er potentie is voor de soort. Dat laatste wil zeggen dat er geschikt leefgebied aanwezig is, maar geen bevestigde waarneming. De behandelde soorten zijn die van communautair belang, van gewestelijk belang en de strikt beschermde soorten op gewestelijk grondgebied waarvoor het SBZ werd aangewezen.

In onderstaande Tabel 1-2 worden deze gegevens aangevuld met recentere gegevens uit de soortendatabank van LB (2000 – 2019) (<https://geodata.leefmilieu.brussels/client/view/91d65c0e-b46e-4053-b8a0-51a15f1fb433>).

De bespreking van deze soorten volgt onder paragraaf 1.3.

Tabel 1-2: Waarnemingen uit databanken LB, waarnemingen.be en IHD-rapport waarbij "P = potentie maar geen bevestigde waarneming", "X = bevestigde waarneming (1998-2017) uit databank LB", "X(o) = bevestigde waarneming uit databank in omgeving deelgebied < 100m", "X(b): aanvullende waarnemingen vanuit vorige beheerplantekst, en "X I" : Niet opgenomen in databank, maar vermelde aanwezigheid in IHD-rapport. * : In het IHD-rapport worden de waarnemingen voor Baardvleermuis en Brandts vleermuis samengenomen, alsook die voor Gewone grootoorvleermuis en Grijze grootoorvleermuis.

	IB3 Parmentierpark
Soorten van communautair belang	
<i>Lucanus cervus</i> – vliegend hert	p
<i>Rhodeus sericeus amarus</i> - bittervoorn	p
<i>Myotis dasycneme</i> - meervleermuis	p
<i>Myotis emarginatus</i> - ingekorven vleermuis	p
<i>Myotis Bechsteinii</i> - Bechsteins vleermuis	p
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i> - grote hoefijzerneus	p
<i>Triturus cristatus</i> - kamsalamander	p
<i>Ardea alba</i> – grote zilverreiger	p
<i>Mergus albellus</i> - nonnetje	p
<i>Pernis apivorus</i> – wespandief	p
<i>Falco peregrinus</i> – slechtvalk	X
<i>Alcedo atthis</i> - ijsvogel	X
<i>Dryocopus martius</i> – zwarte specht	p
<i>Dendrocopus medius</i> - middelste bonte specht	p
Soorten van gewestelijk belang	
<i>Martes foina</i> – steenmarter	X
<i>Martes martes</i> - boommarter	p
<i>Eliomys quercinus</i> – eikelmuis	p
<i>Delichon urbica</i> - huiszwaluw	p
<i>Hirundo rustica</i> - boerenzwaluw	X
<i>Anguis fragilis</i> - hazelworm	p
<i>Salamandra salamandra</i> - vuursalamander	p
<i>Melolontha melolontha</i> – meikever	p
Soorten die een strikte bescherming genieten	
<i>Myotis brandtii</i> – Brandts vleermuis	p
<i>Myotis mystacinus</i> – baardvleermuis	p
<i>Myotis nattereri</i> – franjestaart	p
<i>Plecotus auritus</i> – gewone grootoorvleermuis	X
<i>Plecotus austriacus</i> – grijze grootoorvleermuis	p
<i>Pipistrellus pygmaeus</i> - kleine dwergvleermuis	X
<i>Pipistrellus nathusii</i> – ruige dwergvleermuis	X
<i>Pipistrellus pipistrellus</i> – gewone dwergvleermuis	X
<i>Pipistrellus kuhlii</i> - Kuhls dwergvleermuis	p
<i>Pipistrellus pipistrellus</i> / <i>pygmaeus</i> - gewone / kleine dwergvleermuis**	p
<i>Pipistrellus pipistrellus</i> / <i>nathusii</i> - gewone / ruige dwergvleermuis **	p

	IB3 Parmentierpark
<i>Pipistrellus</i> sp - dwergvleermuis sp.**	X
<i>Eptesicus serotinus</i> – laatvlieger	X
<i>Myotis daubentonii</i> – watervleermuis	X
<i>Nyctalus noctula</i> – rosse vleermuis	X
<i>Nyctalus leisleri</i> – bosvleermuis	X
<i>Nyctalus</i> sp. **	p
<i>Eptesicus</i> / <i>Nyctalus</i> sp. **	p
<i>Chiroptera</i> sp. ***	p
<i>Mustela putorius</i> - bunzing	p
<i>Mustela nivalis</i> - wezel	p
<i>Neomys fodiens</i> - waterspitsmuis	p
<i>Micromys minutus</i> – dwergmuis	p
<i>Accipiter gentilis</i> - havik	p
<i>Rallus aquaticus</i> – waterral	p
<i>Scolopax rusticola</i> - houtsnip	p
<i>Acrocephalus scirpaceus</i> – kleine karekiet	p
<i>Acrocephalus palustris</i> – bosrietzanger	p
<i>Sylvia curruca</i> - braamsluiper	p
<i>Sylvia communis</i> – grasmus	p
<i>Lissotriton vulgaris</i> – kleine watersalamander	p
<i>Lissotriton helveticus</i> – vinpootsalamander	p
<i>Ichtyosaura alpestris</i> – alpenwatersalamander	X
<i>Proserpinus proserpina</i> - teunisbloempijlstaart	p
<i>Aphantopus hyperantus</i> - koevinkje	p
<i>Neottia ovata</i> - grote keverorchis	p
<i>Epipactis phyllanthos</i> - dichte wespenorchis	p
<i>Dactylorhiza maculata</i> – gevlekte orchis	p
<i>Ophrys apifera</i> - bijenorchis	p

1.3 BESCHRIJVING SOORTEN

In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de soorten waarvoor het hele SBZ I is aangewezen, met de staat van instandhouding (toestand bij aanwijzing) zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit. In onderstaande paragrafen wordt het voorkomen van de soorten in deelgebied IB8 beschreven, met waar nodig nuances met betrekking tot de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied.

In het gebied komen redelijk wat oude bomen voor. Het aantal bomen in de aftakelingsfase is vrij beperkt. Het pad dat de boshelling langsloopt en de nabijheid van de Tervurenlaan aan de buitenzijde beperkt ook de mogelijkheden daarvoor. De potenties voor soorten liggen dus voornamelijk op het vlak van soorten die aan volgroeid bos, structuurrijke bosranden en kleine waterplassen gebonden zijn.

Parmentierpark is een geschikt gebied voor een aantal van de vleermuissoorten van SBZ I. Dit komt door

- de aanwezigheid van verschillende types winter- en zomerverblijfplaatsen voor zowel voor gebouwde bewonende soorten (villa's en gebouwen hoger op in bosrijke omgeving) en in mindere mate voor boombewonende soorten,
- de variatie aan jachtgebieden (waterpartijen, beboste zones en bosranden; lage ruige vegetaties zijn vrijwel beperkt tot de onmiddellijke oeverrand van de vijvers) en
- de ligging in het verlengde van deelgebied IA6 Mellaertsvijvers.

1.3.1 Soorten van communautair belang en soorten van gewestelijk belang

Het Parmentierpark heeft een belangrijke corridorfunctie ten aanzien van vleermuizen van en naar de jachtgebieden. Het park wordt, naast de Gewone dwergvleermuis, vermoedelijk bezocht door de eerder zeldzame Ruige dwergvleermuis. Ook de Gewone Grootvleermuis, Kleine dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Bosvleermuis komt er voor. De aanwezigheid van een aantal zeer oude bomen, een kleine gotische kapel en een aantal paviljoenen binnen, en ook net buiten de perimeter van het habitatrictlijngebied geven een bijkomende potentie ten aanzien van deze Europees beschermde zoogdieren. Laatzvlieger werd immers waargenomen in het centrale paviljoen (BIM, 2003).

De andere vleermuissoorten van communautair belang, vooral degene die in Mellaertsvijvers gezien zijn, kunnen er potentieel ook voorkomen. Dat geldt ook voor bittervoorn (*Rhodeus sericeus amarus*). IJsvogel (*Alcedo atthis*) werd al in het deelgebied waargenomen, middelste bonte specht (*Dendrocopos medius*) in het aangrenzende bosrijke gebied. Zwarte specht (*Dryocopus martius*) ten zuiden in IB5.

Bij de soorten van gewestelijk belang wordt steenmarter (*Martes foina*) in de aanliggende wijken en de gebouwen hoger op in het Parmentierpark regelmatig waargenomen. Eikelmuis (*Eliomys quercinus*), hazelworm (*Anguis fragilis*) en in feite alle soorten die in Mellaertsvijvers (potentieel) voorkomen kunnen potentieel ook in Parmentierpark voorkomen. Maar de Tervurenlaan vormt wel een aanzienlijke barrière.

1.3.2 Strikt beschermde soorten op het hele gewestelijke grondgebied waarvoor doelstellingen voor SBZ I werden geformuleerd

De andere vleermuissoorten en amfibieën, vooral degene die in Mellaertsvijvers gezien zijn, kunnen er potentieel ook voorkomen.

Aan deze randen en oevers zijn ook potenties voor enkele orchideeënsoorten.

1.3.3 Overige soorten in deelgebied IB8

Bruine Kikker (*Rana temporaria*) en gewone pad (*Bufo bufo*) werden al waargenomen in het deelgebied IB8. Specifiek naar de lepenpage toe zijn potenties aanwezig aangezien de waardplant voorkomt in het beboste deel van het Parmentierpark.

Van de minder algemene soorten broeden de volgende zeker in het deelgebied of het aangrenzende bosrijke gebied hoger op ten noorden: de bosvogels glanskop (*Parus palustris*), koekoek (*Cuculus canorus*), houtsnip (*Scolopax rusticola*), kleine bonte specht (*Dryobates minor*), matkop (*Poecile montanus*), vuurgoudhaantje (*Regulus ignicapilla*) en spotvogel (*Hippolais icterina*), naast algemenere soorten als boomklever (*Sitta europaea*), bosuil (*Strix aluco*) boomkruiper (*Certhia brachydactyla*) en grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*).

Tot slot is er ook de exotische halsbandparkiet (*Psittacula krameri*). Deze exoot heeft een vermoedelijk overlappende niche met andere holtebewonende diersoorten. De aanwezigheid van halsbandparkieten vormt hierdoor een potentiële bedreiging voor andere, inheemse holenbroeders alsook voor de aangemelde boomholtebewonende vleermuissoorten. Ook de exoten Nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*) en grote Canadese gans (*Branta canadensis*) komen talrijk voor op beide vijvers.

Vermeldenswaard voor de het park op het vlak van libellen is de zeldzame zwervende heidelibel (*Simpetrum fonscolombii*).

Reptielenwaarnemingen zijn niet bekend, op de uitheemse (en uitgezette) Roodwangschildpad (*Trachemys scripta elegans*) na (waarneming terreinbezoek 2020).

Vermeldenswaard als dagvlinder is oranjetipje (*Anthocharis cardamines*).

1.4 BESCHRIJVING HABITATS

In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de habitats waarvoor het hele SBZ I is aangewezen, met de staat van instandhouding (toestand bij aanwijzing) zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit. In onderstaande paragrafen wordt het voorkomen van de habitats in het deelgebied IB8 beschreven.

1.4.1 Habitats van communautair belang en habitats van gewestelijk belang

Tabel 1-3 geeft een overzicht van de aanwezige communautaire habitattypes in IB8 Parmentierpark. Het voorkomen is ruimtelijk gesitueerd op kaart 1.3.

Tabel 1-3: In deelgebied IB8 voorkomende habitats van communautair belang, op het moment van de aanwijzing (cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (staat van instandhouding na actualisering van de informatieformulieren voor de natura 2000-gebieden in 2015)), met vermelding van de algemene beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied (vertrekbasis = beoordeling SBZ) en de oppervlakte in het deelgebied

Code	Naam	Subtype	Algemene beoordeling (uiterst waardevol, waardevol, beduidend)	Oppervlakte (ha)
91E0	Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	Vogelkers-Essenbos (Pruno-Fraxinetum)	Matig	0,19
9160	Sub-atlantische en midden-Europese wintereiken beukenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het Carpinion betuli	/	Matig/ voldoende	1,14
6510	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	Matig droog – vochtig (Arrhenatherion)	Matig / voldoende	0,69

Habitatype 6510

Droge zuid en zuidwesthelling deels beschaduwd door zomereiken en andere parkbomen. Opvallende soort is Rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*). Deze graslanden zijn in huidige toestand een schrale vorm van Glanshaverhooiland met overgangen naar Struisgrasland en kunnen daarom beschouwd worden als een matig tot voldoende ontwikkelingsvorm van het habitatype 6510 “Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)-subtype Arrhenatherion” met overgangen naar het HBG Struisgrasland. Die overgangen blijken uit het voorkomen van soorten als struisgras (*Agrostis tenuis*), rood zwenkgras (*Festuca rubra*), madelief (*Bellis perennis*), veldereprijs (*Veronica arvensis*), qmalle weegbree (*Plantago lanceolata*) en muizenoor (*Hieracium pilosella*).

Het ruige grasland aan zuidelijke uiteinde vijvers wel als 6510 gekarteerd, maar is veel minder schraal, ook door de beschaduwning en de ligging op lemiger bodem, zeker ook vergraven bij de parkaanleg (opgevlude historische vijver). Aan de oever vochtindicatoren zoals Moesdistel (*Cirsium oleraceum*).

Habitatype 9160

In de meest oostelijke boszone kunnen, naast het habitatype 9160, eveneens overgangen naar het habitatype 9120 “Atlantisch zuurminnende beukenbos met ondergroei Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercinion robori-petraeae of Ilex-Fagion)” waargenomen worden. In de struiklaag is hulst (*Ilex aquifolium*) immers fragmentair aanwezig terwijl ook beuk (*Fagus sylvatica*) lokaal dominant in de boomlaag voorkomt. De overgangen zijn echter onduidelijk en worden verder niet op de kaart weergegeven. De ontwikkelingsgraad is in de meeste delen slechts matig vermits er heel wat uitheemse boomsoorten aanwezig zijn. Op het zuidoost gerichte talud wordt de ontwikkelingsgraad als voldoende ingetekend omwille van de aanwezigheid van een aantal indicatieve en begeleidende soorten in de kruidlager zoals Mannetjesvaren en Boskortsteel. Alhoewel niet waargenomen lijkt ook het voorkomen van voorjaarsbloeiërs op het talud waarschijnlijk. De kaartanalyse (Figuur

1-3) toont ook aan dit oud bos is. De bosstroken tussen de vijvers en Tervurenlaan en Kastanjelarenlaan dateren van de parkaanleg rond 1900.

Habitatype 91E0

De oostelijke uitloper van de vijvers en de zuidelijke oevers van de oostelijke vijver zijn bos van een natter habitatype (91E0, subtype Vogelkers-Essenbos) door de aanwezigheid van gewone es (*Fraxinus excelsior*) en zwarte els (*Alnus glutinosa*) in de boomlaag en ijle zegge (*Carex remota*) in de kruidlaag. De ontwikkelingstoestand ervan is matig gezien de typische kruidlaag ontbreekt.

1.4.2 Overige natuurtypes in deelgebied IB8

De locaties van de overige natuurtypes worden weergegeven op kaart 1.4.

Parken en tuinen

Wat geen hooiland is in de westelijke uitloper wordt beschouwd als het natuurtype “Parken en Tuinen” gezien er typische parkaanplanten voorkomen in zowel de boom- als struiklaag.

Vijvers

Beide vijvers zijn niet gekarteerd als habitat 3050, eutrofe plassen. Beide ontvangen veel bladval en er is weinig waterverversing. Bovendien -zoals het geval voor veel van de vijvers in het Woluwedal- zijn het runoff water en het grondwater die toekomen in de vijvers van nature rijk door de leembodems. Dit uit zich steevast in omvangrijke bedekking met kroos en waar die bedekking niet volledig is: een niet (altijd) heldere waterkolom (Fotobijlage IB08_03 en IB08_07).

Vijveroevers

De oevers rondom de westelijke vijver (zone 10) werden onthard en zijn intussen naar een natuurlijke vochtige ruigte aan het evolueren. Bij de oostelijke vijver (zone 9) groeit het bos (zone 8) tot aan de waterkant aan de noordzijde. De zuidelijke oever werd onthard en vrijgemaakt van boomopslag. Die is ook naar een ruigte geëvolueerd, maar (nog) erg nitrofiel.

2 BESCHRIJVING BEHEERDOELSTELLINGEN

Kaart 2.1: Beheerdoelstellingen in deelgebied IB8

2.1 DOELSTELLINGEN OP NIVEAU VAN HABITATS EN SOORTEN VAN COMMUNAUTAIR BELANG EN HABITATS EN SOORTEN VAN GEWESTELIJK BELANG

De instandhoudingsdoelstellingen voor SBZ I zijn opgenomen in bijlage 4 van het aanwijzingsbesluit. Deze omvatten de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen voor habitats en soorten van communautair belang en van gewestelijk belang. Ook algemene beheermaatregelen voor habitats en ecologische eisen van doelsoorten worden in deze bijlage beschreven. Deze instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied SBZ I vormen de basis voor de doelstellingen binnen deelgebied IB8.

De twee onderscheiden onderdelen van het deelgebied IB8: de westelijk uitloper met parkbeplantingen en schrale hellende graslanden en het oostelijk gelegen beboste restant van een zijdal van de Woluwevallei met een droger oud bosrelict op het oorspronkelijk talud, en twee vijvers en een vochtiger bosdeel en parkbos van bij de aanleg rond 1900.

De beheerdoelstellingen zijn weergegeven op kaart 2.1. De koppeling met de beheermaatregelen wordt gemaakt in tabel 4.1 en op kaart 4.1.

In het overkoepelend document (bijlage 3) zijn specifiek de doelstellingen opgenomen die een omvorming, ontwikkeling of uitbreiding beogen. Voor deelgebied IB8 zijn deze eveneens in Tabel 2-1 en Tabel 2-2 opgenomen.

Tabel 2-1: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming voor SBZ I van toepassing in deelgebied I

Habitat	Kwantitatieve doelstelling	Relevant(e) deelgebied(en)
HT 6430 – subtype boszomen	- ontwikkeling op minstens 10 plaatsen van bosranden over een lengte van minstens 100m en een breedte van 15m, tussen het bos en de open gebieden; - ontwikkeling van een bosrandvegetatie over een lengte van ongeveer 10 km, bij voorkeur op vochtige plaatsen	Alle deelgebieden met overgangen bos - open

Tabel 2-2: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming op niveau van het SBZ I voor de van toepassing zijnde soorten van het deelgebied

Soort	Doel	locaties	Relevant(e) deelgebied(en)
Nauwe Korfslak	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen in de Vallei van de Woluwe	IB11; IB algemeen
Vleermuizen algemeen	Indien mogelijk ontwikkeling van de populaties	- behoud of ontwikkeling van een gevarieerde bosrand tussen de bossen en de meer open gebieden - Progressieve verwezenlijking van een gevarieerd landschap bestaande uit bosgebieden en bosranden evenals uit stadbiotopen en lineaire landschapselementen - Progressieve verwezenlijking van een kwalitatieve verbetering van de habitat van de soorten door een ecologisch herstel van de bestaande vijvers, moerasgebieden en poelen.	Alle deelgebieden

2.2 OVERIGE DOELSTELLINGEN BINNEN DEELGEBIED IB8

Naast de ecologische doelen is de wandelfunctie en het belang van de groene route, een trage weg voor wandelaars doorheen het deelgebied IB8 in deze stadsomgeving prominent. Verder dient rekening gehouden te worden met de historische en landschappelijke kenmerken van het deelgebied. De focus binnen dit beheerplan ligt op de maatregelen die nodig zijn voor het bereiken van de natuurdoelen zoals vastgelegd in het aanwijzingsbesluit voor SBZ I: “Het Zoniënwood met bosrand, aangrenzende bosgebieden en Woluwevallei”.

2.3 KNELPUNTEN

Het beter ontwikkelen van de habitattypes en van de natuur in het algemeen in deelgebied IB8 veronderstelt de aanpak van een aantal knelpunten.

Knelpunten met betrekking tot de samenstelling bosvegetatie en bosstructuur

De kwaliteit van de boshabitats (9160 en overgangen naar 9120) binnen de oostelijke zone in het Parmentierpark is niet optimaal gezien het plaatselijk veelvuldig voorkomen van uitheemse boomsoorten zoals Noorse esdoorn (*Acer platanoides*), Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) en Amerikaanse eik (*Quercus rubra*). Niet alleen op het beboste talud, maar eveneens in het boshabitat rondom de vijvers is het Europees habitat hierdoor matig tot voldoende ontwikkeld.

De bomen en struiken in de westelijke uitloper, rondom de grazige stroken, bevat veel uitheemse parkplanten. Zo is er veel sneeuwbes (*Symphoricarpus albus*). Wanneer vervangingen van boom- en struiksoorten dienen te gebeuren, moet dit steeds in functie van (1) een soortensamenstelling die karakteristieke en habitatypische soorten integreert, (2) de historische context van de parkaanleg en haar soortensamenstelling respecteert en (3) toewerkt naar een verhoogde weerbaarheid t.a.v. de gevolgen van de klimaatverstoring.

Over de volledige oppervlakte van het deelgebied is de hoeveelheid dood hout eerder beperkt. Dood hout draagt immers in belangrijke mate bij tot het voorkomen van o.m. kleine zoogdieren, insecten, ... die hiermee zowel schuil- als nestgelegenheid krijgen. Er is echter nergens een echte mogelijkheid om actief (op korte termijn) staand dood hout te laten ontstaan omwille van de veiligheidsoverwegingen naar paden en aangrenzende straten. Rondom de vijvers moet lichtinval ook bewaakt worden. Het ontwikkelen van zware bomen (met waardevolle holtes of dood hout) gaat echter samen met grote kronen. Er zijn wel mogelijkheden om totems te behouden of stammen liggend te integreren als er kappingen moeten gebeuren.

Knelpunt met betrekking tot verharding (zoals o.a. paden)

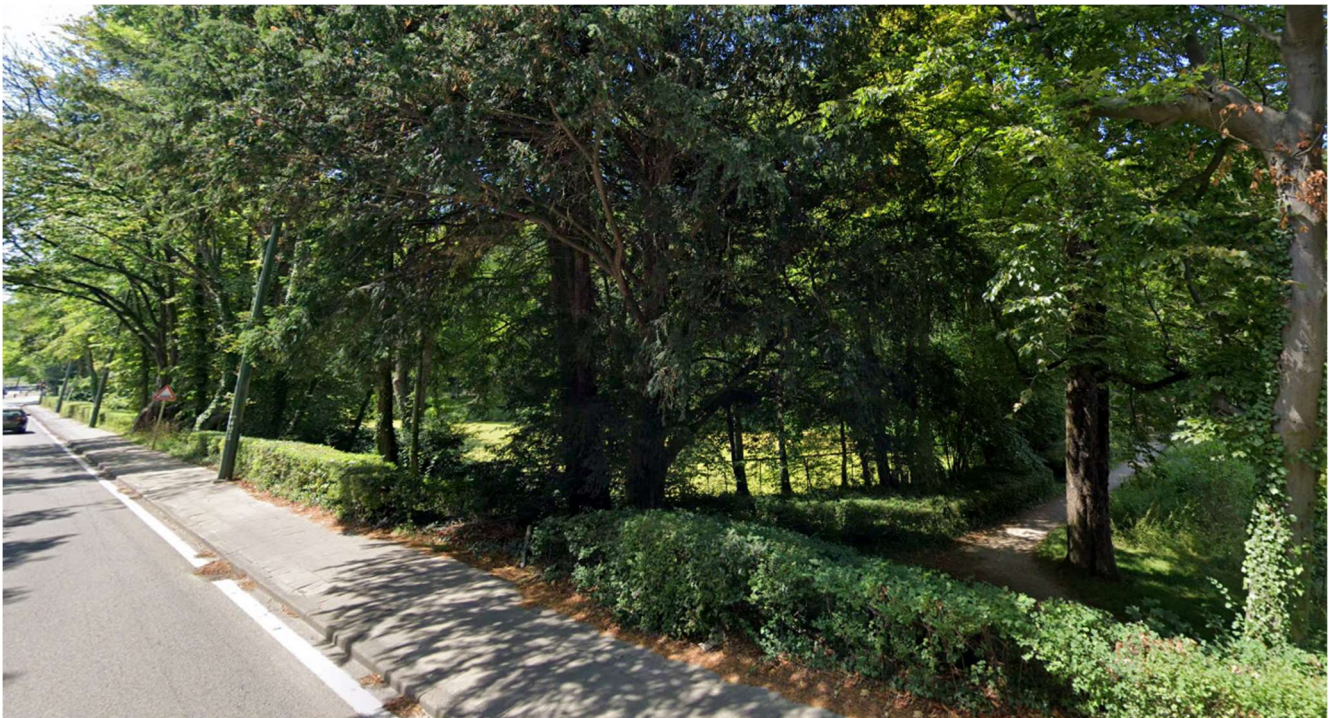
In het deelgebied is er, onderaan het talud (Fotobijlage IB08_06), een brede verharde ongebruikte asfaltweg en een gebouw aanwezig. Deze verhardingen vormen een omvangrijke zone waar geen waterinfiltratie mogelijk is. Bovendien zou het ontharden van deze zone – rekening houdend met de oorspronkelijke historische route – het herstel van natuurlijke habitats mogelijk maken, door het opnieuw ontwikkelen van boshabitat (oud bos locatie).

Zo wordt een volledige gradiënt van droge helling naar natte alluviale bodem hersteld. Het smalle trottoir langs de Tervurenlaan is potentieel gevaarlijk voor voetgangers (Figuur 2-2). Om voetgangers niet via dit trottoir te leiden zouden wandelaars richting en doorheen het deelgebied geleid moeten worden via de reeds bestaande officiële paden.

Figuur 2-1: Potentiële ontharding 1360 m²

Figuur 2-2: Op het traject links in beeld, langsheen de westelijke vijver, kan een alternatieve of bijkomende groene looproute gecreëerd worden ter vervanging van het trottoir Tervurenlaan (foto Streetview 2020)

Knelpunten met betrekking tot het vijverbeheer

De oevers van beide vijvers zijn intussen onthard. Maar nu treedt de waterkwaliteit als belangrijk issue op de voorgrond.

Het gebrek aan waterdoorstroming uit zich in de zogenaamde 'erwtensoep' van ofwel een 100% bedekking met kroos ofwel een troebele waterkolom. De werken in 2009 en daarna aan beide uiteinden van het watersysteem hebben niet het verwachte effect gehad.

Knelpunten met betrekking tot uitheemse fauna en flora

Het voorkomen van uitheemse fauna en flora wordt momenteel in het Parmentierpark niet beschouwd als een knelpunt, behalve dwergkroos (*Lemna minuta*) in de vijver(s). Nochtans komen exotische rivierkreeftensoorten en bodemwoelende vissen massaal voor in andere vijvers in de Woluwevallei. De onderlinge verbondenheid van de vijvers is positief voor het systeem, maar bevordert potentieel ook wel de verspreiding van exoten. Voor rivierkreeften is evenwel bekend dat ze ook over de grond migreren naar nieuw leefgebied.

Knelpunten met betrekking tot menselijke verstoring

De nabijheid van de Tervurenlaan maakt dat de meest rustige zone ten noorden van beide vijvers ligt. Hier ligt net het belangrijkste doorgaande pad, dat bovendien verhard is.

3 BESCHRIJVING BEHEERMAATREGELEN

Kaart 4.1: Beheermaatregelen in deelgebied IB8

3.1 OVERZICHT BEHEERMAATREGELEN VOOR DEELGEBIED IB8

Onderstaande beheermaatregellentabel geeft de beheermaatregelen voor deelgebied IB8 Parmentierpark, conform de voorkomende habitats en algemene maatregelen zoals voorzien in de bijlagen van het aanwijzingsbesluit van het SBZ I. De locatie van de beheermaatregelen wordt ruimtelijk weergegeven op Kaart 4.1.

Tabel 3-1: Beheermaatregelen voor deelgebied IB8

Instandhoudingsdoelstellingen voor de habitats van communautair belang waarvoor het gebied werd aangewezen (Bijlage I.1 van de Ordonnantie)							
Habitat van communautair belang	Subtype/opp. In DG (opp. Totaal in SBZ I)	Algemene maatregelen Cfr. Bijlage 4 Aanwijzingsbesluit	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
6510 Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	0,68 ha (15,1 ha)	- opheffen van de bronnen van verzuring en eutrofiëring; - toepassen van een jaarlijks maaibeheer met afvoeren van het maaisel.	Maaibeheer	1	september/oktober	1 x jaarlijks (september-oktober). Het maaisel kan op hooioppers gelegd worden.	O
			Maaibeheer	6	maaibeheer 1x / 2 jaar (sept-okt) (gefaseerd)	3 fases die 1/3 van de lengte beslaan	O
9160 Sub-Atlantische en Midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het <i>Carpinion-betuli</i>	1,13 ha (53,1 ha)	-ontwikkelen van een boshabitat met gediversifieerde horizontale en verticale structuur; - Uitbreiden van de hoeveelheid staand of liggend dood hout; -actief beheren van invasieve exotische soorten, vermeld in bijlage IV van de ordonnantie, om hun verspreiding in te perken of om ze te verwijderen; -ontwikkelen van zoomvegetaties op de grens van de bospercelen en ter hoogte van open plekken - kanaliseren van het recreatieve gebruik om de kwetsbare gebieden te beschermen; - opheffen van bronnen van eutrofiëring van de habitat;	Beheertype 4 - gemengd eikenbos: selectieve hoogdunning en verwijderen invasieve exoten om de structuur en soortensamenstelling (lichtminnende soorten, verplegende soorten (met goed afbreekbaar strooisel), lenteflora) te verbeteren. - Beuk terugbrengen tot 20-40% bedekking, t.v.v. zomereik, haagbeuk, zoete kers en iep. Hierbij oude bomen met holtes sparen. - Maximaal gebruik maken van natuurlijke verjonging	3, 8	-Om de 8 jaar selectieve hoogdunning van ongewenste soorten. Om de 4 jaar verwijderen verjonging ongewenste soorten	Gevaarlijke bomen/takken enkel verwijderen op plaatsen waar veiligheid van wandelaars in het gedrang komt en zoveel mogelijk ter plaatse laten;	O
91E0 Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) subtype vogelkers-essenbos en essenbronbos	0,19 ha (17,5 ha)	-ontwikkelen van een boshabitat met gediversifieerde horizontale en verticale structuur; -uitbreiden van de hoeveelheid staand of liggend dood hout;	Beheertype 4 - Alluviaal bos: selectieve hoogdunning om een structuur- en lichtrijk bos te bekomen, met verplegende soorten (goed afbreekbaar strooisel) en lenteflora. Wegens de essenziekte is de rol van Es momenteel beperkt tot bijmenging. - Exotenbeheer	11	Hoogdunning om de 8 jaar	Gevaarlijke bomen/takken enkel verwijderen op plaatsen waar veiligheid van wandelaars in het gedrang komt en zoveel mogelijk ter plaatse laten;	O
Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van communautair belang waarvoor het gebied werd aangewezen (Bijlage II.1.1)							
Naam	Wetensch. Naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	- aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; - aanwezigheid van paaigebieden met zuurstofrijk water met een geringe organische belasting en zonder langdurige zuurstoftekorten; - aanwezigheid van paaigebieden met zoetwatermosselsoorten zoals <i>Anodonta cygnea</i> en <i>Unio pictorum</i>; - geen of weinig herbepoting zonder bodemwoelende soorten; - uitvoering van gefaseerde ruimingswerken, verspreid over meerdere jaren;	Zie vijverbeheer	9, 10			R
Vleermuizen algemeen	<i>Chiroptera</i>	- aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; - aanwezigheid van bomen met holtes, staand dood hout en oude of wegwijnende bomen; - aanwezigheid van een boshabitat met gediversifieerde horizontale en verticale structuur; - beperkte lichtvervuiling; - doorgangen onder en boven de weg- en spoorweginfrastructuur; - beschikbaarheid van verblijfplaatsen in gebouwen en onderaardse gewelven; - bescherming van de bestaande verblijfplaatsen en creëren of inrichten van nieuwe verblijfplaatsen in gebouwen en onderaardse gewelven, in het bijzonder daar waar de aanwezigheid van vleermuizen bevestigd werd, waaronder met name: - Rood Klooster, Priorij (zolder), boerderij (kelders), ondergrondse kelder achteraan de boerderij; oude ijskelder domein Huart; - Massartuin: oude overloop van de vijver; - Tournay-Solvaypark: ijskelder en ingerichte kelders van het kasteel; - Vuursteendomein: voormalige garage; - Kelders van het oude kasteel van het Clos des Chênes; - Onderdoorgangen in natuursteen en/of baksteen onder de dreven in het	- zie beheer 9160 gericht op habitatbomen - beheer van bosranden met mantel-zoomvegetaties - aanpak te felle en slecht gerichte verlichting Tervurenlaan, Kastanjelarenlaan	8	1 3jaarlijkse controle 2 Zie 9160		R+O

		Zoniënwoud, de Lorrainedreef, de Waterloosesteenweg, de Ring R0 en de spoorlijn 161 in het Zoniënwoud; - onderaardse gangen specifiek gebouwd voor vleermuizen in het kader van de verbreding van spoorlijn 161 in het Zoniënwoud; - Ter Kamerenbos: onderaards gewelf.					
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	Zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven.	Zie vijvers: weinig tot geen drijvende of uitstekende planten.	9,10			O
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>	- Zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven. - Aanwezigheid van niet met antibiotica behandeld vee.	Uitbreiding bosranden	8			R+O
Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>	zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven.	Zie beheer 9120 en 9130				O
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven.	Uitbreiding bosranden	8			R+O
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	- aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; - verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik in het Zoniënwoud bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; - geringe of onbestaande visdichtheid; - aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort.	Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en.	7, 8, 4, 11			R+O
Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van bijlage II.1.2 van de Ordonnantie							
Naam	Wetensch. Naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Grote zilverreiger	<i>Ardea alba</i>	- aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de ondiepe waterlopen en -oppervlakken; - beschermen van de meest rustige vijvers tegen een uitbreiding van waterrecreatieactiviteiten.	Zie vijvers	9, 10			O
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	- aanwezigheid van tijdelijke en/of vaste open plekken in het Zoniënwoud; - beschermen van de omgeving van de nestbomen tegen recreatiedruk en vernieling; - aanwezigheid van verouderingseilanden rond nestgebieden; - in de buurt van de bewoonde delen van het bos, aanwezigheid van open milieus met veel wespen- en hommelnesten, reptielen en kikvorsachtigen.	Zie 9160	3, 8			O
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	- aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en grote wateroppervlakken; - beschermen van de nestgebieden tegen verstoring en vernieling; - in stand houden of ontwikkelen van nest- en foerageergebieden langs beken en vijvers; - aanwezigheid van een aanzienlijke biomassa aan kleine vissen; - aanwezigheid van voldoende overhangende beekvegetatie om de vogels uitkijkplaatsen te bezorgen.	Zie vijvers. Voorzie een overhangend uitkijkpost langs de oever door het behoud van enkele overhangende bomen.	9, 10			R
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	- beschermen van de omgeving van de nestbomen tegen verstoring en vernieling; - aanwezigheid van grote en oude bomen in de bosgebieden, zoals Fagus sylvatica, Pinus sylvestris, Larix decidua, ...; - voldoende dichtheid van holle bomen en van dikke beuken; - aanwezigheid van plaatsen om zich te voeden, hoofdzakelijk habitats die mieren aantrekken en rijk zijn aan dood hout.	Zie 9160	3,8			O
Middelste bonte specht	<i>Dendrocopos medius</i>	- aanwezigheid in de beboste gebieden van een evenwichtige vertegenwoordiging van verschillende leeftijdsklassen en behoud van grote eikenbomen (meer dan 200 cm omtrek); - aanwezigheid van dode bomen met holtes en groepjes grote bomen.	Zie 9160	3,8			O

Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van gewestelijk belang (Bijlage II.4)							
Naam	Wetensch. Naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Steenmarter	<i>Martes foina</i>	• aanwezigheid van schuilplaatsen; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; • aanwezigheid van boomgaarden en fruitbomen.	Voorzien van schuilplaatsen (zie soortenfiche bunzing)	8	5 jaarlijks		R
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>	• aanwezigheid van schuilplaatsen; • aanwezigheid van boomgaarden en fruitbomen; • aanwezigheid van een overwinteringshabitat; • aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.				Zie soortenfiche	O
Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	• aanwezigheid van moddergebieden nabij de voortplantingskernen; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.					O
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	• aanwezigheid van vee; • aanwezigheid van stallen die toegankelijk zijn voor de soort; • aanwezigheid van kale, vochtige leemgrond nabij de nestgebieden; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.					O
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>	• aanwezigheid van plaatsen die thermoregulatie toelaten (zonnige en schaduwrijke gebieden); • aanwezigheid van overwinteringsgebieden; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Voorzien van schuilplaatsen	5, 8, 11		Zie soortenfiche	O
Meikever	<i>Melolontha melolontha</i>	• aanwezigheid van volwassen waadbomen zoals Quercus robur, Quercus petraea, Acer campestre, Salix caprea et Fagus sylvatica; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.				Zie soortenfiche	
Instandhoudingsdoelstellingen voor soorten die strikt worden beschermd op het gehele grondgebied van het Gewest (bijlage II.2 en II.3 op basis van artikel 40, §4 van de ordonnantie)							
Naam	Wetensch. Naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Vleermuizen algemeen	Chiroptera	• aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; • aanwezigheid van bomen met holtes, staand dood hout en oude of wegwijnende bomen; • aanwezigheid van een boshabitat met gediversifieerde horizontale en verticale structuur; • beperkte lichtvervuiling; • doorgangen onder en boven de weg- en spoorweginfrastructuur; • beschikbaarheid van verblijfplaatsen in gebouwen en onderaardse gewelven; • bescherming van de bestaande verblijfplaatsen en creëren of inrichten van nieuwe verblijfplaatsen in gebouwen en onderaardse gewelven, in het bijzonder daar waar de aanwezigheid van vleermuizen bevestigd werd, waaronder met name: - Rood Klooster, Priorij (zolder), boerderij (kelders), ondergrondse kelder achteraan de boerderij; oude ijskelder domein Huart; - Massartuin: oude overloop van de vijver; - Tournay-Solvaypark: ijskelder en kelders van het kasteel; - Vuursteendomein: voormalige garage; - Kelders van het oude kasteel van het Clos des Chênes;	Zie 'vleermuizen algemeen' bij soorten van communautair belang				

		- Onderaardse gewelven onder de Lorrainedreef, de Ring R0 en de spoorweglijn 161 in het Zoniënwood; • - onderaardse gangen specifiek gebouwd voor vleermuizen in het kader van de verbreding van spoorlijn 161 in het Zoniënwood; - Ter Kamerenbos: onderaards gewelf.					
Brandts vleermuis, Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone grootoorvleermuis, Grijze grootoorvleermuis, Kleine dwergvleermuis	<i>Myotis brandtii</i> <i>Myotis mystacinus</i> <i>Myotis nattereri</i> <i>Plecotus auritus</i> <i>Plecotus austriacus</i> <i>Pipistrellus pygmaeus</i>	• zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven. • toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430; • verzekeren van het behoud van de gekende vliegverbindingen tussen het Zoniënwood en de vijvers van de rest van SBZ I (Vallei van de Woluwe).					
Watervleermuis, Rosse vleermuis, Bosvleermuis, Ruige dwergvleermuis	<i>Myotis daubentonii</i> <i>Nyctalus noctula</i> <i>Nyctalus leisleri</i> <i>Pipistrellus nathusii</i>	• zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven. • toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430;					
Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Kuhls dwergvleermuis	<i>Eptesicus serotinus</i> <i>Pipistrellus pipistrellus</i> <i>Pipistrellus kuhlii</i>	• zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven. • toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430;					
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	• aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; • verzekeren van het behoud van de diversiteit van de potentiële prooien; • aanwezigheid van gangen of bruggen ter hoogte van alle drukke verkeerswegen die SBZ I doorkruisen.	Voorzien van schuilplaatsen	7, 8, 4, 11	5 jaarlijks	Zie soortenfiche	R
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	• aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; • verzekeren van het behoud van de diversiteit van de potentiële prooien; • aanwezigheid van gangen of bruggen ter hoogte van alle drukke verkeerswegen die SBZ I doorkruisen.	Voorzien van schuilplaatsen	7, 8, 4, 11	5 jaarlijks	Zie soortenfiche	R
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	• aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, rietvegetaties, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort. • natuurlijke aard van de oevers en de bedding van de waterloop.	Zie 6430				O
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	• aanwezigheid van een hoge en dichte grasachtige vegetatie, zoals boszomen, rietvegetaties, diverse ruigten en hooilanden; • aanwezigheid van schuilplaats voor de winter; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Zie 6430			Zie soortenfiche	O
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	• aanwezigheid van tijdelijke en/of vaste open plekken in het Zoniënwood; • beschermen van de omgeving van de nestbomen tegen recreatiedruk en vernieling; • aanwezigheid van verouderingseilanden rond nestgebieden.	Zie 9120 en 9130				O
Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>	• aanwezigheid van strookvormige of uitgestrektere rietzones langs oevers die nog voldoende open water overlaten.	Zie 6430				O
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	• aanwezigheid in de bosmassieven van open gebieden, zoals open plekken of jonge aanplantingen; • aanwezigheid van alleenstaande bomen in de open gebieden; • aanwezigheid van bosgebieden met goed ontwikkeld onderhout op een frisse tot vochtige bodem; • aanwezigheid van rustige gebieden tijdens de broedperiode; • behoud van open plekken; • geringe everzwijndichtheid.	Zie bosrandbeheer	4, 7			O
Kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	• aanwezigheid van rietvegetaties met stroken riet langs oevers van vijvers en waterlopen; • geen aanzienlijke en snelle veranderingen van het waterpeil tijdens de broedperiode;	Zie oeverbeheer	7			O

Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	• aanwezigheid van open gebieden met dichte, grasachtige vegetatie, voorzien van struiken en andere kleine landschapselementen; • aanwezigheid van randen met struikmantel en dichte graszoom met grote brandnetels op de open plaatsen en in de bosranden.				Zie soortenfiche	O
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	• aanwezigheid van inheemse hagen of grote massieven van doornstruiken, of hun heraanplanting, in een halfopen omgeving; • aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren. • aanwezigheid van open gebieden met grasachtige vegetatie, voorzien van dichte struiken en dan met name van het doornige type.	Zie bosrandbeheer	4,7,8			O
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	• aanwezigheid van inheemse hagen of bosjes doornstruiken, of hun heraanplanting, langs weiden en hooilanden; • aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Zie bosrandbeheer	4,7,8			O
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; • verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; • geringe of onbestaande visdichtheid; • aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort; • handhaving van een variabele waterdiepte met behoud van een open deel van het watervlak; • afwezigheid van exotische schildpadpopulaties.	Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en en beheer van de vijver.	7, 8, 4, 11		Zie soortenfiche	
Vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; • verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; • geringe of onbestaande visdichtheid; • aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort; • handhaving van een variabele waterdiepte met behoud van een open deel van het watervlak; • afwezigheid van exotische schildpadpopulaties.	Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en en beheer van de vijver.	7, 8, 4, 11		Zie soortenfiche	
Alpenwatersalamander	<i>Ichthyosaura alpestris</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; • verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; • geringe of onbestaande visdichtheid; • aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort; • handhaving van een variabele waterdiepte met behoud van een open deel van het watervlak; • afwezigheid van exotische schildpadpopulaties.	Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en en beheer van de vijver.	7, 8, 4, 11		Zie soortenfiche	
Teunisbloempijlstaart	<i>Proserpinus proserpina</i>	• beschermen van de vochtige gebieden; • vermijden van verdroging; • aanwezigheid van bloemenweiden.		11		Zie soortenfiche	
Kleine vuurvinder	<i>Lycaena phlaeas</i>	• aanwezigheid van bloemenweiden op arme gronden; • aanwezigheid van waardplanten voor de soort.		1		Zie soortenfiche	
Koevinkje	<i>Aphantopus hyperantus</i>	• behoud of ontwikkeling van grasachtige open gebieden, voorzien van hagen en bosjes inheemse doornstruiken; • aanwezigheid van waardplanten voor de soort; • aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Beheer van bosranden	2, 4, 6, 7		Zie soortenfiche	

Grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>	• beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek.	Zie 9160	3, 8			
Dichte wespenorchis	<i>Epipactis phyllanthos</i>	• beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek.					
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>	• beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek.	Zie 6510	1, 2			
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>	• beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek.		2,7			
Maatregelen met ruime toepassing niet specifiek toe te wijzen aan één habitat of soort van communautair of gewestelijk belang							
Beheerdoelstelling		Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*	
Veiligheidsbeheer		- Veiligheidskappen in randen langs wandelpaden en randzone van het bos.; - Signalisatie en gerichte communicatie organiseren bij noodweer.	Alle randzones en paden langs 5, 8, (3 indien een wandelpad behouden)	Opmaak bomenbeheerplan met afbakening van risicozones en jaarlijkse VTA op gebiedsniveau, mogelijk frequentere VTA voor geselecteerde bomen	Specifieke aandacht voor afstervende essen.	O	
Beheer van het bomenpatrimonium		- Beheer van het bomenpatrimonium in functie van (1) een soortensamenstelling die karakteristieke en habitatypische soorten integreert, (2) de historische context van de parkaanleg en haar soortensamenstelling respecteert en (3) toewerkt naar een verhoogde weerbaarheid t.a.v. de gevolgen van de klimaatverstoring.	Bosmassieven, opmerkelijke bomen en bomengroepen	Cfr beheer boshabitats	De IHDs, bijlage 6 en bijlage 7 vormen de leidraad voor een geïntegreerd beheer van het bomenpatrimonium.	O	
Vijverbeheer	- onderhoud vijvers door periodieke drooglegging van de vijvers		9, 10	Voor de vijver wordt een basisdrooglegging voorgesteld van één maal om de tien tot vijftien jaar, maar uiteraard kan dit aangepast worden naar noodzaak, op basis van monitoring van de waterkolom. Verder kan een slibruiming begroot worden met nog groter interval, te evalueren naar noodzaak. Biomanipulatie kan als aanvullende methode voor slibreductie overwogen worden.	I.f.v. behoud zoetwatermossels en een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. <u>Drooglegging</u> best gecombineerd met het afvissen van bodemwoelende vissoorten. Zorg voor zones zonder drijvende of uitstekende waterplanten i.f.v. vleermuizen. Exotische amfibieën of reptielen worden onmiddellijk weggevangen indien ze worden opgemerkt en ook uitheemse waterplanten worden verwijderd (early warning rapid response).	R	
	- Actief afvoeren kroos, gericht bepoten met inheemse vissoorten, eventueel in overtal		10	Na afscheppen kroos, onmiddellijk bepoten met vis tot vermindering bedekking en vestiging gewenste ondergedoken waterplanten		R	
	- Ruigtebeheer van de oevers		4,7	1x /3j maaien tussen september en oktober, elk jaar voor het geheel 1/3de van de oppervlakte	Behoud overhangende takken bosrand aan noordzijde vijver 9 (in zone 8)	O	
Menselijke verstoring beperken	- Ontharding (asfalt) en afbraak gebouw rekening houdend met de oorspronkelijke aanwezige historische route. De ontharde zone zou een uitbreiding van habitat 9160 mogelijk kunnen maken.		12, gebouw zone 13	Na analyse van de historische oorspronkelijk aanwezige route; weghalen afsfaltaag, boordstenen en wegkoffer, eventueel behoud muurtje; integraal verwijderen gebouw inclusief kelder en fundering		R	
	- Uniformiseren en updaten van infoborden.		Alle	Update infoborden en evalueren locatie, afstemmen op pad zone 12: 5 à 10-jaarlijks.		O	

*O=onderhoud, R=restauratie/verbetering

3.2 BOSBEHEER

Het Parmentierpark beschikt, ten aanzien van vleermuizen, over een belangrijke corridorfunctie van en naar de nabijgelegen jachtgebieden. Dit door een combinatie van het talud, en de bosbegroeiing hierop, en de rijkdom aan boomkronen langsheen de vijvers. Er wordt constant toegezien op een behoud van deze donkere situatie.

3.3 EXOTENBEHEER

Voor invasieve exoten, vermeld in bijlage IV van de natuurordonnantie en op de Europese lijst, geldt het 'early warning/rapid response' systeem. Binnen de Europese verordening 'Invasieve Uitheemse soorten' (1143/2014) wordt gefocust op een drietrapsaanpak. Preventie is de meest kosteneffectieve benadering. Vervolgens is het van belang de invasieve exoot snel te signaleren en in te grijpen. Een derde stap is het beheren en terugdringen. Het is hierbij belangrijk een zorgvuldige afweging te maken van de haalbaarheid en wenselijkheid van de bestrijding.

Er dient een 3-jaarlijkse controle en bestrijding te gebeuren op aanwezigheid van te bestrijden uitheemse boom- en struiksoorten. De opvolging van gekende locaties dient intensiever te gebeuren, naargelang de te bestrijden soort.

Volgende (potentieel) problematische exoten komen voor in het gebied: sneeuwbes (*Symphoricarpos sp.*) (zone 8), dwergkroos (westelijke vijver zone 10).

In de huidige bosstructuur (nog) niet invasieve exoten, bv. Noorse esdoorn (*Acer platanoides*), Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) en valse acacia (*Robinia pseudoacacia*) (zone 3), dienen niet actief bestreden te worden, maar kunnen bij de dunningen preferentieel geselecteerd worden.

De populatie halsbandparkiet (*Psittacula krameri*) is een mogelijk knelpunt voor inheemse hollenbroeders en de boomholtebewonende vleermuissoorten. Aangezien het terugdringen van de Halsbandparkieten stuit op praktische en maatschappelijke problemen moet getracht worden om via natuurlijke processen voldoende oude bomen met holtes te verkrijgen.

De populaties verwilderde watervogels (Canadese gans, Nijlgans, ...) worden onder controle gehouden door een combinatie van bestrijdingstechnieken, op zowel reproductief als adult niveau. Het wegvangen van individuen tijdens de ruiperiode (eind juni / begin juli), in combinatie met schudden van de eieren tijdens de broedperiode, is de meest efficiënte methode (Beck *et al.* 2002). Jacht is verboden en een bestrijding met vuurwapens is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet toegelaten. Als noodzakelijke aanvulling hierbij wordt een verbod op het bijvoederen van watervogels ingesteld. Ook handhaving van het verbod moet blijvend worden overwogen, al is het probleem veel groter in Mellaertsvijvers dan in Parmentierpark.

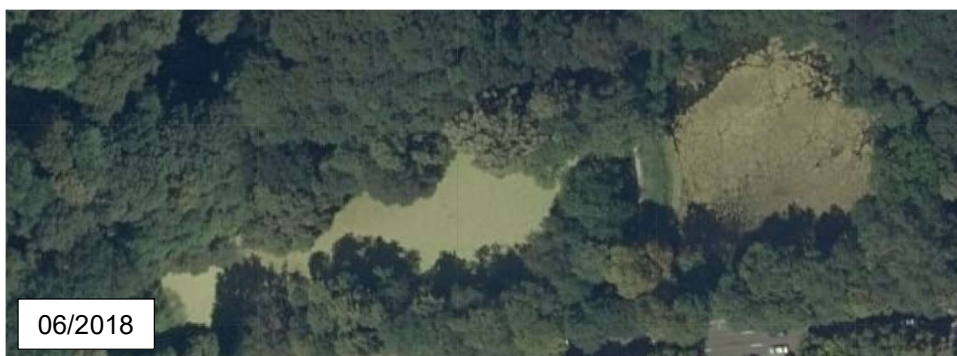
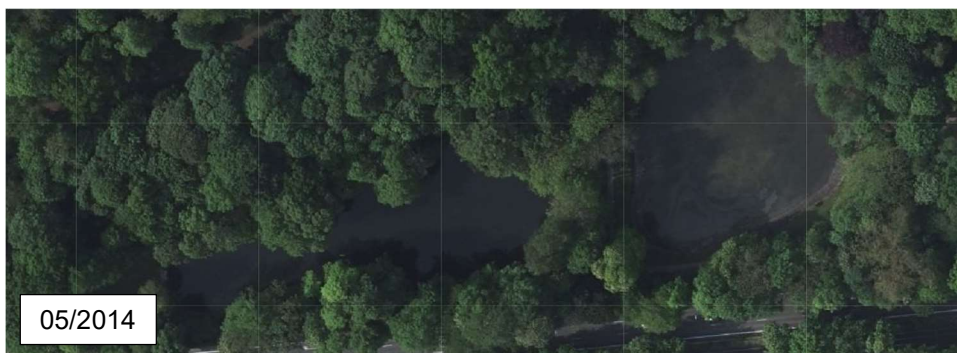
Exotische amfibieën of reptielen of rivierkreeften worden onmiddellijk weggevangen indien ze worden opgemerkt en ook uitheemse waterplanten worden verwijderd (early warning rapid response). Er moet vooral vermeden worden dat met ruimingswerken wortelstokken worden verspreid.

3.4 BEHEER VIJVERS

De inrichtingsmaatregelen in de vijvers (zone 9 en 10) in 2005 en 2009 hebben een positief effect gehad op de vijveroevers, maar de waterkwaliteit en de kroosproblematiek lijken eerder nog verslechterd. Uit beide vijvers werd in de winter van 2013-2014 slib geruimd: uit de opwaartse 2,4 ton, uit de afwaartse 3,4 ton.

De oorzaak hiervan ligt bij de voedselrijkdom van het water en de te beperkte doorstroming. Er dient onderzocht te worden of de oorzaak hiervan bij het instromend water in het uiterste noorden, het grondwater of bij de sliblaag ligt. Daarna kunnen passende maatregelen genomen worden zoals het nemen van stroomopwaartse maatregelen of maatregelen in de vijvers zelf. Voor het tegengaan van te hoge slibopbouw en interne eutrofiëring van de waterkolom wordt een periodieke drooglegging voorzien. Met zeer grote tussenperiodes kan ook een slibuiming nodig zijn. Biomanipulatie of het toedienen van bioadditieven, i.e. een micro-organismenpreparaat, kan aanvullend overwogen worden voor slibreductie. Mogelijk kan door biomanipulatie de nood aan dure fysieke ruiming nog verder uitgesteld worden.

Figuur 3-1: Geen positief effect van de slibruiming winter 2013-2014 op kroosbedekking

De Afdeling Water van Leefmilieu Brussel stelt evenwel een patroon vast in de Brusselse vijvers, dat zelfs al worden de ongunstige abiotische factoren voor eutrofe omstandigheden weggenomen (lozingen, sliblaag, bladval, schaduw), dat dan toch in een relatief hoog aantal gevallen ofwel de waterkolom niet helder wordt (oostelijke vijver, zone 9), ofwel de heldere waterkolom volledig ingenomen wordt door kroos (westelijke vijver, zone 10). Zoals gezegd werden beide vijvers geruimd in 2013-2014 (Figuur 3-1).

Hieronder worden drie mogelijkheden voor een symptomatische aanpak van het kroos overwogen.

Een eerste mogelijkheid is de waterdoorstroming nog versterken, maar dat kan gezien de ligging in een zijdal enkel door bijkomende afkoppeling in de wijken en het sturen van hemelwater naar de vijvers. Het versneld afvoeren van dwergkroos (*Lemna minuta*) door aanpassing van de monnik is geen optie omdat het dan massaal naar de Grote Mellaertsvijver wordt afgevoerd.

Een tweede mogelijkheid is om een variatie van inheemse vissoorten op de vijver te poten. Er kan dan geëvalueerd worden of ze de kroosvegetatie gaan begrazen (biological duckweed control). Overwogen kan worden om een overaantal te poten zodat een stootbegrazingseffect ontstaat. De optie om te bepoten met de uitheemse soort Chinese graskarper (*Ctenopharyngodon idella*) wordt afgewezen in een Natura 2000 gebied en opwaarts overige Natura 2000 gebieden (Peters & van Emmerik, 2016).

Een derde mogelijkheid is mechanische bestrijding of regelmatig afscheppen van het kroos met afvoer. Bij dit 'schonen', moet wel vermeden worden om het bodemslib sterk op te woelen.

Het is meer dan waarschijnlijk wel raadzaam om voorafgaand aan een stevige bepoting het kroos te verwijderen om het de begrazingsdruk op het overblijvende kroos op te voeren. Deze combinatie van afscheppen en dan een stootbegrazing met inheemse vissen, lijkt in theorie kansrijk om een snelle herkolonisatie met kroos en onderdrukking van andere vegetatie te vermijden. Mechanisch afscheppen als reguliere beheermaatregel is erg duur.

De juiste aanpak wordt in overleg met Afdeling Water van Leefmilieu Brussel bepaald. In Parmentierpark is zeker ruimte voor experimenten in deze zin, zolang met inheemse soorten wordt gewerkt en de mechanische kroosruiming zonder te zware verstoring aan vijver en omgeving kan gebeuren.

Indien binnen het kader van de studie (in uitvoering door Leefmilieu Brussel) over het verwijderen van obstakels voor vismigratie in de Woluwevallei specifieke beheermaatregelen met betrekking tot amfibieëntrek voor het Parmentierpark worden aangereikt, zal worden gestreefd naar een optimale integratie van deze binnen de maatregelen van voorliggend Natura 2000 beheerplan.

3.5 BEHEER VAN DE GRASLANDEN

De drogere glanshaver-/struisgraslanden in de westelijke uitloper (zone 1), dient éénmaal te worden gemaaid in september/oktober met afvoer van het maaisel.

Ook het ruigere, vochtiger glanshavergrasland bij de westelijke vijver (zone 2) wordt eenmaal, laat, gemaaid met afvoer. Daarbij worden afwisselende zones, net als de rest van de oevers van de westelijke vijver, als ruigte beheerd, met een maaibeurt met afvoer om de twee tot drie jaar.

De oevers rondom de beide vijvers worden elk in drie fases om de drie jaar gemaaid met afvoer (zone 4 en zone 7).

3.6 PARKBEHEER

Regulier parkbeheer wordt toegepast in de westelijke uitloper buiten de graslanden. Onderhoudssnoei is noodzakelijk ten aanzien van de voorkomende, vaak aangeplante, soorten, bijvoorbeeld de ligusterhagen. Bij heraanplant van bomen, moet dit steeds in functie van (1) een soortensamenstelling die karakteristieke en habitatypische soorten integreert, (2) de historische context van de parkaanleg en haar soortensamenstelling respecteert en (3) toewerkt naar een verhoogde weerbaarheid t.a.v. de gevolgen van de klimaatverstoring.

Belangrijke aandachtspunten voor deelgebied IB8 voor vleermuizen, vogels en ongewervelden zijn:

- Behoud van holle bomen en staand dood hout. Het actuele, vrijwel onbestaande aanbod moet uitgebreid worden, gezien het feit dat vleermuiskolonies regelmatig verhuizen en er, afhankelijk van de groepsgrootte, vleermuissoort en seizoen, verschillende holtetypes worden gebruikt. Bovendien is er een sterke concurrentie doordat ook andere organismen gebruik maken van holten (Van der Wijden & Verkem, 2004). Zo is de aanwezigheid van holle bomen ook van belang voor eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) en maakt ook halsbandparkiet een algemene exoot in het Brusselse gebruik van holtes. Een mogelijk geschikte zone wordt de noordoostelijke hoek als het gebouw en de verharding daar zijn weggenomen.
- Het voorzien van nestkasten (zomerverblijfplaatsen) voor vleermuizen kan gehandhaafd blijven. Ze zijn een welkome aanvulling op het staande dode hout, waartoe gezien de smalle parkstroken tussen wegenis en parkpaden wel kansen zijn, maar toch enigszins beperkt.
- Als er lokaal aanplantingen zouden gebeuren ter aanvulling/vervanging van parkaanplanten, zijn sleedoorn (*Prunus spinosa*), sporkehout (*Frangula alnus*), iep (*Ulmus sp.*) en boswilg (*Salix caprea*) en grauwe wilg (*Salix cinerea*) aan te raden. Deze wilgen zijn waardplant voor de soort van gewestelijk belang: grote weerschijnvlinder (*Apatura iris*). Sleedoorn is waardplant voor de soort van gewestelijke belang sleedoornpage (*Thecla betulae*), iep voor iepenpage (*Satyrus w-album*). Sporkehout is een zeer waardevolle all-round voedsel- en waardplant voor talrijke insecten. Volgende inheemse soorten zijn ook geschikt ter vervanging: Zomereik (*Quercus rubra*), Haagbeuk (*Carpinus betulus*), Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*), Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Zoete kers (*Prunus avium*), Rode kornoelje (*Cornus sanguinea*), Hazelaar (*Corylus avellana*), Spaanse aak (*Acer campestre*), Linde (*Tilia cordata*). Bij vervangingen – die nodig zouden kunnen zijn na uitval van bepaalde bomen – moet steeds rekening gehouden worden met de landschappelijke, esthetische en historische rol die de bestaande bomen speelden binnen de context van het deelgebied.

4 VRIJSTELLINGEN OP VERBODSBEPALINGEN

Alle handelingen en werken die voortvloeien uit dit beheersplan en die nodig zijn voor het ecologisch beheer van het gebied om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken, zijn onderworpen aan een vrijstelling van de verbodsbepalingen van artikel 12 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 24 september 2015 tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied - SBZ IB8 "Parmentierpark", in toepassing van artikel 47, §2, van de ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud.

5 LITERATUUR

Anselin A. & Bauwens D., 2003. Basisinformatie voor de fiches van Bijlage II soorten van de Europese Habitatrichtlijn, Advies van het Instituut voor Natuurbehoud in opdracht van AMINAL, Afdeling Natuur

Beheerplan van het Brusselse Zoniënwood, Boek II – Beheerdoelstellingen en -maatregelen. Ontwerp

Bocquet, R., 2006. Connectiviteitsstudie van de vijvers in de vallei van de Woluwe.

Gryseels M (2002). La Directive Habitat 92/43/CEE dans la Region Bruxelloise - zones spéciales de conservation- Dossier technique et scientifique, 70p. + annexes

Lodts, M. & Hendrickx P. (2006). Beheerplan voor Natura 2000-gebied in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Gebied IB8 Parmentierpark. Rapport Aeolus i.o.v. BIM

Tanghe, M. & Duvigneaud, P., 1978. Etude phyto-écologique de la vallée de la Woluwe dans la région bruxelloise, comme base de son aménagement. Société Royale Belge de Géographie

Weiserbs A. & Jacob J.-P. (2005): Amfibieën en Reptielen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Aves & Brussels Instituut voor Milieubeheer. Brussel. 108 blz.

Informatiebronnen beschikbaar gesteld door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

- Inventaris van de merkwaardige bomen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. (<http://bomen-inventaris.irisnet.be/index.php>)
- Register van het gevrijwaard erfgoed. (<http://erfgoed.brussels/ontdekken/register-van-het-gevrijwaard-erfgoed>)
- Hemels Brussel/Bruciel. Geoportaal met historische luchtfoto's (<http://hemels.brussels/>)
- BruGis. Geoportaal met o.a. beschermde landschappen, merkwaardige bomen en de Natura 2000 sites en habitats. (<https://mybrugis.irisnet.be>)
- IBGEBIM. Geoportaal van de biodiversiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. (<http://geoportal.ibgebim.be/webgis/biodiversiteit.phtml?langtype=2067>)

Soortenfiches voor beheer

(https://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/20191015Doelsoortenbeheer_nl.pdf)

6 BIJLAGEN

Bijlage 1: Kadasterpercelen

Bijlage 2: Bepalingen met betrekking tot Patrimonium in deelgebied IB8

Bijlage 3: De rol en het belang van de deelgebieden voor de coherentie van Speciale Beschermingszone I

Bijlage 4: Fotobijlage deelgebied IB8

Bijlage 5: Kaartenbundel

6.1 BIJLAGE 1: KADASTERPERCELEN

Voor de identificatie van de kadastrale percelen wordt de code APNC_MAPC gebruikt in de versie URBIS_V2_2011A2 van het kadaster.

Deel-gebied	Naam	code "APNC_MAPC"	Opp. Kadaster perceel (ha)	% Natura 2000	Opp. (ha) binnen Natura 2000	Statuut eigenaar
IB8	PARMENTIERPARK	21682_C_0035_E_002_00	0,65	100,0%	0,65	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
IB8	PARMENTIERPARK	21682_C_0035_F_002_00	0,98	100,0%	0,98	Privé
IB8	PARMENTIERPARK	21682_C_0035_G_002_00	0,01	100,0%	0,01	Privé
IB8	PARMENTIERPARK	21682_C_0035_G_006_00	7,76	15,6%	1,21	Privé
IB8	PARMENTIERPARK	21682_C_0039_K_002_00	0,93	100,0%	0,93	Belgische Staat

6.2 BIJLAGE 2: BEPALINGEN MET BETREKKING TOT PATRIMONIUM IN DEELGEBIED IB8

Beknopte geschiedenis

Het Parmentierpark is een overblijfsel van een privépark van twaalf hectare en maakt deel uit van een homogeen geheel dat koning Leopold II voor ogen had. Dat omvatte ook het Woluwepark, de Mellaertsvijvers en het Bovenbergdomein zichtbaar vanaf de Vorstlaan en de Tervurenlaan.

Toen bedrijfsleider Edmond Parmentier in 1895 de opdracht kreeg om de Tervurenlaan aan te leggen, werd hij eigenaar van een eigendom langs de grote toegangsweg, én van de berm op de hoek van de straat die nu zijn naam draagt. Die eigendom lag vlakbij het geplande Woluwepark en daarom besliste hij het terrein en de aangrenzende berm als park aan te leggen, zodat het er een stedenbouwkundig geheel mee vormde. Hij vertrouwde het ontwerp toe aan landschapsarchitect Emile Lainé, die ook aan de tekentafel zat voor het Woluwepark en de Mellaertsvijvers.

Oorspronkelijk was dit een alluviale zone met een vijvercascade. Met de grond die vrijkwam bij de aanleg van de Tervurenlaan, werd dit vochtige terrein gedeeltelijk opgehoogd. Er bleven – net zoals in de aangrenzende parken – twee vijvers, die water kregen de zijbeek van de Woluwe (zie Figuur 1-3). De ondernemer torende met zijn eigendom uit boven de twee belangrijke verkeersaders die hij zelf aanlegde: de Tervurenlaan en de Vorstlaan. Maar Edmond Parmentier kon niet lang genieten van zijn mooie villa in Noorse stijl en zijn domein: hij stierf in 1910, net op het ogenblik dat de werf van de Vorstlaan voltooid raakte en er een einde kwam aan de vele rechtszaken errond.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog gebruikte de Gravin de Merode de gebouwen van het domein om er verminkte soldaten op te vangen en ze een stiel aan te leren die verenigbaar was met hun handicap. In 1919 kwam het domein in handen van de Staat die het bestaande gebruik voortzette en er een militair ziekenhuis inrichtte. In 1925 verwoestte een brand de overwegend uit hout opgetrokken gebouwen en zo kwam er een einde aan het gebruik als ziekenhuis.

Abbé Froidure kreeg in 1933 de toelating om het park en de niet-vernieelde gebouwen te gebruiken. Hij creëerde er 'openluchtspeeltuinen' voor de kinderen uit de minder goeie Brusselse wijken, meteen de eerste speeltuinen in Brussel. Die zijn er nog altijd in het hoger gelegen deel van het park. Het lager gelegen deel, langs de Tervurenlaan, maakt deel uit van de openbare parken van het Brussels Gewest die Leefmilieu Brussel beheert.

Landschapsbescherming

Het gebied is een onderdeel van het op 07/12/1981 bij Koninklijk Besluit aangewezen beschermd landschap 'Parmentierpark'.

Besluit

Artikel 1.- Wordt gerangschikt als landschap, overeenkomstig de bepaling van artikel 6 van de wet van 7 augustus 1931, het geheel gevormd door het park Parmentier, te Sint-Pieters-Woluwe: 35 – 39?

De grenzen van het beschermde landschap zijn op bijgevoegd plan afgebakend met een zwarte lijn.

Verbodsbepalingen

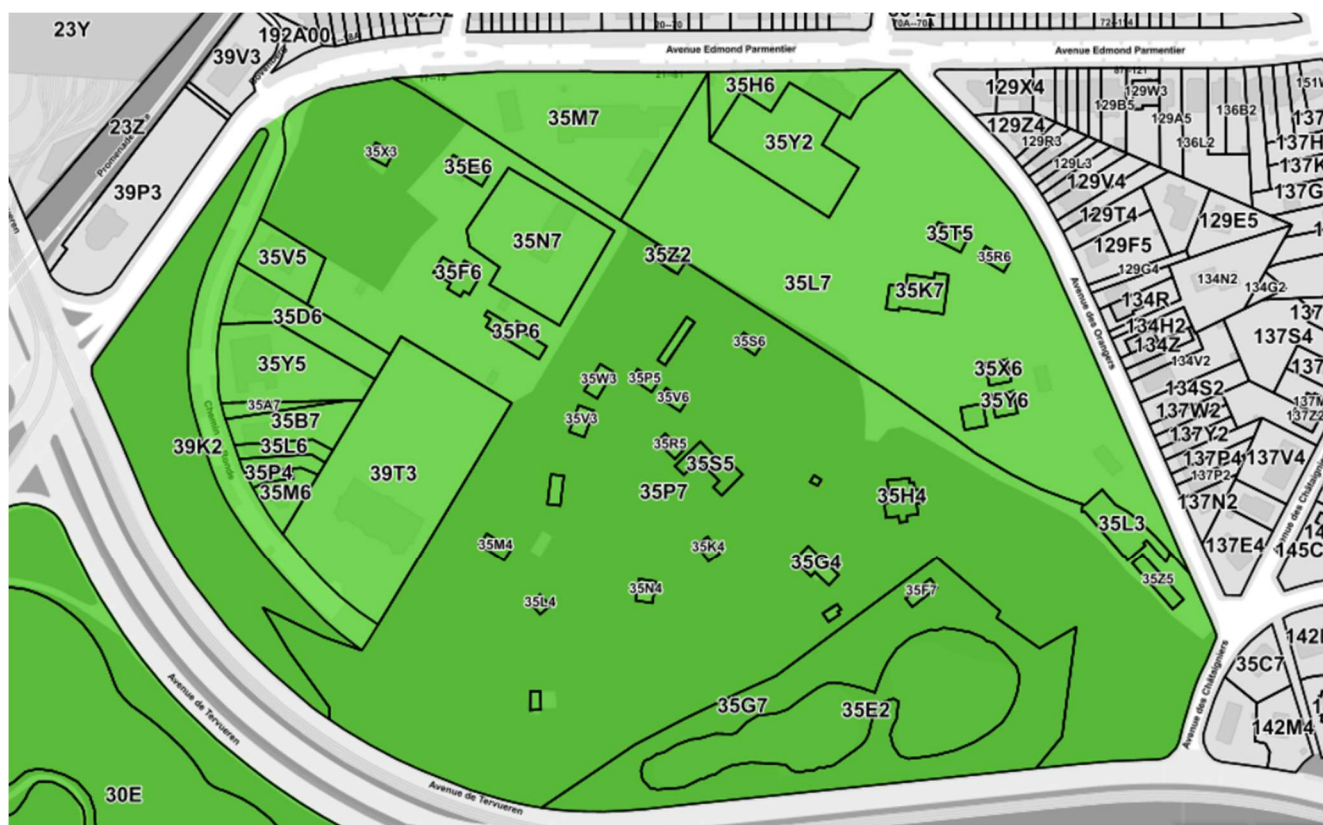
Artikel 2.- Ten einde het nationaal belang te vrijwaren, is het aan de eigenaars verboden, behoudens voorafgaande toelating verleend overeenkomstig de bepalingen van de hogervermelde wet van 7 augustus 1931:

- 1) Enigerlei werken uit te voeren van aard om het uitzicht van het terrein of van de gewassen te wijzigen;
- 2) op enigerlei wijze de loop van de waters in het landschap te wijzigen en in de waterlopen of in de ondergrond bij middel van sterfputten, stoffen te storten van aard om de zuiverheid van de waters te bederven en aldus de samenstelling van de fauna en flora te beïnvloeden;
- 3) eieren te nemen of nesten te vernietigen;
- 4) bomen en planten te vellen, te vernietigen, te onwortelen of te beschadigen. Het onderhoud van het plantsoen en de normale bosontginning blijven evenwel toegelaten binnen de perken toegestaan door het plaatselijk bestuur voor Waters en Bossen en door de Dienst van het groenplan;

- 5) tenten of elk andere installatie op te richten (vaste, beweegbare of opbrekbare, voorlopige of definitieve) dienende tot schuil of woonplaats of bestemd tot handelsdoeleinden;
- 6) papieren vaten of enigerlei afval of overblijfselen achter te laten of te werpen;
- 7) palen of masten te planten bestemd voor het overbrengen van elektrische energie of tot elk ander gebruik;
- 8) enigerlei publiciteit aan te brengen;
- 9) nieuwe gebouwen op te trekken of de bestaande gebouwen te wijzigen.

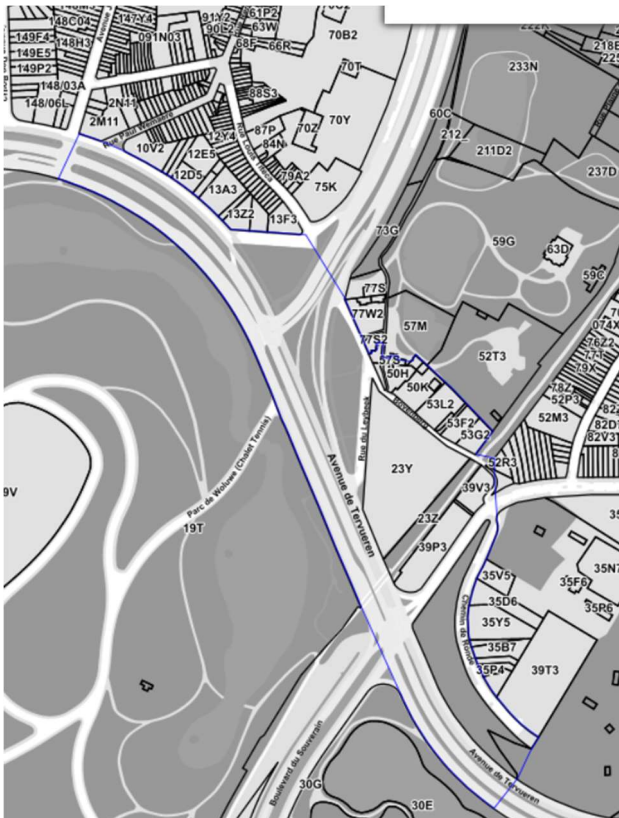
Artikel 3.- Onze Minister, Adjunct van de Franse Gemeenschap en Onze Minister van de Vlaamse Gemeenschap, worden ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Figuur 6-1: Afbakening van het beschermde landschap (groen)

De Westelijke uitloper overlapt deels met het bij Besluit van 29/11/2001, beschermde geheel met de omschrijving "Tramremise en museum voor het stedelijk vervoer te Brussel".

Figuur 6-2: Afbakening van de bescherming (blauwe perimeter)

Opmerkelijke bomen

In het domein werden 48 bomen opgenomen in de inventaris van het natuurlijk erfgoed als 'merkwaardige boom'. In Figuur 6-3: inventaris van de opmerkelijke bomen. De rode vierkantjes duiden op bomen die bij de 100 grotere horen. Rode kruisjes duiden op bomen die niet meer aanwezig zijn. Op basis van de ID-nummers kan u in de onderstaande tabel meer info terugvinden over de bomen. Niet alle bomen zijn echter op de kaart opgenomen. Tabel 6-1 is een overzicht opgenomen. Op Figuur 6-3 staat de locatie van deze bomen aan de hand van hun ID opgenomen.

Figuur 6-3: inventaris van de opmerkelijke bomen. De rode vierkantjes duiden op bomen die bij de 100 grotere horen. Rode kruisjes duiden op bomen die niet meer aanwezig zijn. Op basis van de ID-nummers kan u in de onderstaande tabel meer info terugvinden over de bomen. Niet alle bomen zijn echter op de kaart opgenomen.

Tabel 6-1: Inventaris van de merkwaardige bomen in het Parmentierpark. (Bron: <http://bomen-inventaris.irisnet.be/index.php?text=77>).

ID	soort	status	positie	beplanting	Omtrek (cm)	Hoogte (m)	diameter van de kroon (m)
2693	Sequoiadendron giganteum Mammoetboom	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	504	25	12
6601	Tilia petiolaris Treurzilverlinde	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	488	35	20
2692	Sequoiadendron giganteum Mammoetboom	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	465	25	11
6589	Quercus rubra Amerikaanse eik	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	457	30	30
6588	Populus x canadensis Canadese populier	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg, in privéterrein	Alleenstaande boom	410	33	30
2685	Quercus rubra Amerikaanse eik	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Groep van minder dan 5 bomen	395	30	20
6587	Acer saccharinum Witte esdoorn	Geïnventariseerd maar geveld	Boom onzichtbaar vanaf de weg, in privéterrein	Alleenstaande boom	395	26	22
6622	Platanus x hispanica Gewone platan	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom deels zichtbaar vanaf de weg	Beplanting in boomgroep	395	38	20
6598	Platanus x hispanica Gewone platan	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom deels zichtbaar vanaf de weg	Beplanting in boomgroep	392	22	20
2687	Robinia pseudoacacia Gewone acacia	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	380		0
6597	Quercus robur Zomereik	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom zichtbaar vanaf de weg	Alleenstaande boom	378	30	20
6246	Salix alba Gewone wilg	Geïnventariseerd maar geveld	Boom deels zichtbaar vanaf de weg	Groep van minder dan 5 bomen	367	28	12
6600	Quercus robur Zomereik	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	363	40	12
6245	Salix alba Gewone wilg	Geïnventariseerd maar geveld	Boom deels zichtbaar vanaf de weg	Groep van minder dan 5 bomen	361	28	12
2686	Quercus rubra Amerikaanse eik	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	342	26	26

6596	Populus tremula Tril- of ratelpopulier	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom zichtbaar vanaf de weg	Groep van minder dan 5 bomen	340	33	18
2678	Fagus sylvatica Beuk	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom zichtbaar vanaf de weg	Alleenstaande boom	334	23	16
6580	Tilia platyphyllos Zomerlinde	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	332	27	14
2688	Robinia pseudoacacia Gewone acacia	Op de wetenschappelijke inventaris			325		0
6621	Fraxinus excelsior Gewone es	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	319	30	20
6619	Juglans nigra Zwarte of Amerikaanse noot	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	313	31	24
6591	Juglans nigra Zwarte of Amerikaanse noot	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	305	30	20
2689	Robinia pseudoacacia Gewone acacia	Geïnterviewd maar geveld	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	301		0
6623	Fraxinus excelsior Gewone es	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	295	33	26
2695	Acer platanoides Noorse esdoorn	Op de wetenschappelijke inventaris			289		0
2672	Acer pseudoplatanus 'Purpurascens'	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Groep van minder dan 5 bomen	285	24	16
2682	Quercus robur Zomereik	Op de wetenschappelijke inventaris			273		0
2684	Quercus robur Zomereik	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	272	30	16
2690	Robinia pseudoacacia Gewone acacia	Op de wetenschappelijke inventaris			253		0
2691	Robinia pseudoacacia Gewone acacia	Op de wetenschappelijke inventaris			250		0

2694	Thuja plicata	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Groep van minder dan 5 bomen	246	29	6
2679	Fraxinus excelsior Gewone es	Op de wetenschappelijke inventaris			245		0
2683	Quercus robur Zomereik	Op de wetenschappelijke inventaris			239		0
2673	Acer pseudoplatanus 'Purpurascens'	Op de wetenschappelijke inventaris			220		0
2675	Chamaecyparis pisifera 'Plumosa'	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	219	22	6
2674	Betula pendula Ruwe, witte, gewone berk	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	211	23	14
2680	Picea abies Gewone spar	Op de wetenschappelijke inventaris			211		0
6590	Acer negundo Californische esdoorn	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	200	17	16
6581	Taxus baccata Venijnboom	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	197	15	14
2676	Chamaecyparis pisifera 'Plumosa'	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	195	20	6
6592	Betula pendula Ruwe, witte, gewone berk	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	195	25	16
7061	Pinus sylvestris Grove den	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg, in privéterrein	Beplanting in boomgroep	191	25	10
2677	Chamaecyparis pisifera 'Squarrosa'	Op de wetenschappelijke inventaris			188		0
6620	Tilia platyphyllos 'Laciniata'	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	154	24	8

6599	Castanea sativa Tamme kastanje	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom deels zichtbaar vanaf de weg	Beplanting in boomgroep	148	22	10
2681	Populus trichocarpa Zwarte Balsempopulier	Op de wetenschappelijke inventaris			133		0
5542	Nothofagus antarctica Antarctische beuk, schijnbeuk	Op de wetenschappelijke inventaris	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Groep van minder dan 5 bomen	83	15	8

6.3 BIJLAGE 3

DE ROL EN HET BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN VOOR DE COHERENTIE VAN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I - OVERKOEPELEND DOCUMENT SBZ I

JUNI 2022

DE ROL EN HET BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN VOOR DE COHERENTIE VAN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I

Overkoepelend document SBZ I

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
2. Situering	6
3. Statuten en beschermingen	8
4. Aanwijzing habitattypes en soorten.....	11
5. Relatief belang van de deelgebieden	14
6. Van toepassing zijnde instandhoudingsdoelstellingen.....	15
7. Landschapsecologie.....	16

TABELLEN

Tabel 1: Staat van instandhouding van de habitats van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)	11
Tabel 2: Staat van instandhouding van de soorten van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)	11
Tabel 3: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de habitats	15
Tabel 4: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de soorten.....	15

FIGUREN

Figuur 1: Situering deelgebieden van SBZ I.....	7
Figuur 2: Beschermd landschappen en geheel binnen SBZ I	10
Figuur 3: Situering van de SBZ in het Brussels Ecologisch Netwerk, met aanduiden van belangrijke (bestaande of verstoorde) ecologische verbindingen tussen de deelgebieden.....	17
Figuur 4: Potentiële verbindingen buiten de SBZ I.....	18

BE 1000001 – SBZ I: HET ZONIËNWOUDE MET BOSRANDEN EN AANGRENZENDE BEBOSTE DOMEINEN EN DE VALLEI VAN DE WOLUWE – COMPLEX ZONIËNWOUDE – VALLEI VAN DE WOLUWE

1. INLEIDING

Bij de actualisatie van de Natura 2000 beheerplannen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden de deelgebiedbeheerplannen conform gemaakt met de bepalingen van de Ordonnantie van 1/03/2012 en met de betreffende aanwijzingsbesluiten per SBZ. Aangezien ieder beheerplan zich richt op één, of enkele, van de 48 Natura 2000 deelgebieden, bestaat het gevaar dat het algemene overzicht wat verloren gaat, en dat het relatieve belang van een deelgebied voor een specifiek habitat of soort niet voldoende wordt geduid. Ook kunnen specifieke instandhoudingsdoelen zoals gewenste uitbreidingen of omvormingen van habitats in een overkoepelend overzicht worden opgenomen, zodat ze zo efficiënt mogelijk gealloceerd kunnen worden.

In dit overkoepelende document worden de bepalingen van het aanwijzingsbesluit¹ van SBZ I daarom kort gestructureerd samengebracht, en wordt het relatieve belang van de deelgebieden bepaald voor de habitats en soorten van communautair en gewestelijk belang.

¹ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering d.d. 14/04/2016 tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied – BE1000001 : « Het Zoniënwoud met bosranden en aangrenzende beboste domeinen en de vallei van de Woluwe – complex Zoniënwoud – Vallei van de Woluwe » (B.S. 13/05/2016), verder het 'aanwijzingsbesluit' genoemd.

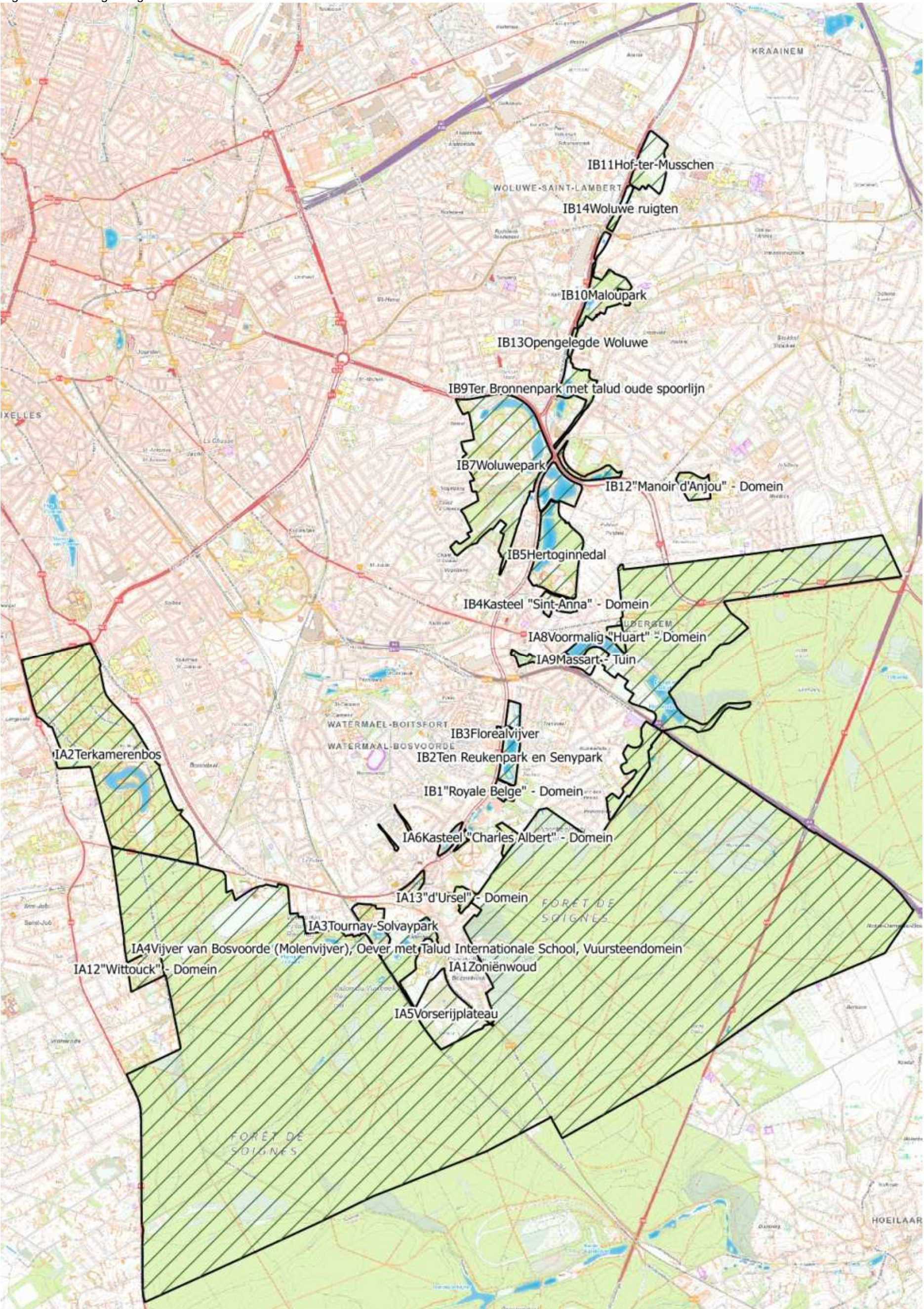
2. SITUERING

De SBZ I ligt in het zuidoosten van het gewest en omvat de volgende 24 deelgebieden met een totaaloppervlakte cfr. aanwijzingsbesluit van 2.066 ha (zie figuur 1).

Code	Naam	Oppervlakte (ha)
Gebieden IA Zoniënwood met bosrand en aangrenzende bosgebieden		
IA1	Zoniënwood	1691,44
IA2	Terkamerenbos	124,98
IA3	Tournay-Solvaypark	7,96
IA4	Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein	15,16
IA5	Vorserijplateau	22,47
IA6	Kasteel "Charles Albert" - Domein	2,54
IA7	Kasteel "Solitude" - Domein en omgeving	11,33
IA8	Voormalig "Huart" - Domein	2,36
IA9	Massart - Tuin	4,95
IA10	Bergojepark	1,76
IA11	Taluds "Drielinden"	0,98
IA12	Wittouck - Domein	7,71
IA13	d'Ursel - Domein	2,95
IA14	Gebieden langs de Vorstlaan	5,70
Gebieden IB Woluwevallei		
IB1	Royale Belge - Domein	2,33
IB2	Ten Reukenpark en Senypark	9,43
IB3	Florealvijver	0,79
IB4	Kasteel "Sint-Anna" - Domein	4,38
IB5	Hertoginnedal	25,43
IB6	Mellaertsvijvers	9,24
IB7	Woluwepark	72,06
IB8	Parmentierpark	3,77
IB9	Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn	8,58
IB10	Maloupark	10,96
IB11	Hof-ter-Musschen	11,30
IB12	Manoir d'Anjou - Domein	5,36
IB13	Opengelegde Woluwe	0,98
IB14	Woluwe ruigten	3,62

Figuur 1: Situering deelgebieden van SBZ I

3. STATUTEN EN BESCHERMINGEN

De SBZ I is aangewezen als **speciale beschermingszone** overeenkomstig het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14 april 2016 betreffende de aanwijzing van het Natura 2000-gebied "SBZI: Het Zoniënwood met bosranden en aangrenzende beboste domeinen en de vallei van de Woluwe – complex Zoniënwood – Vallei van de Woluwe", dat werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 13 mei 2016.

1° Het gebied omvat verschillende **natuurreservaten**

Natuurreservaat	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de gebieden rond de Rood Kloosterabdij		IA1 Zoniënwood
de Vuylbeekvallei		IA1 Zoniënwood
de Verdrongen Kinderenvallei		IA1 Zoniënwood
de Dry Borrenvallei		IA1 Zoniënwood
de poel nabij de Pinnebeekdreef		IA1 Zoniënwood
het rietveld van het Bronpark		IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn

2° het gebied omvat verschillende **bosreservaten**

Bosreservaat	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de gebieden rond de Rood Kloosterabdij		IA1 Zoniënwood
Grippensdelle		IA1 Zoniënwood

3° in de zin van de wetgeving inzake de bescherming van het **onroerende erfgoed** (zie ook figuur 2) werden beschermd:

Naam erfgoed	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
De weiden van het Hof ter Musschen	1992-10-22	IB11 Hof-ter-Musschen
de Vellemolenweg	1995-03-16	IB11 Hof-ter-Musschen
de voormalige landsheerlijke woonplaats 'Het Slot'	1975-05-26	IB14 Woluwe ruigten
de Molen van Lindekemaele en de omliggende gronden	1989-03-30	IB10 Maloupark
het park van het Maloukasteel	1993-10-07	IB10 Maloupark
het Bronpark	1994-04-28	IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn
het Blatondomein	1995-04-06	IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn
het Woluwepark	1972-11-08	IB7 Woluwepark
het Parmentierpark	1981-12-17	IB8 Parmentierpark
de Mellaertsvijvers	1976-11-18	IB6 Mellaertsvijvers
het Manoir d'Anjou en zijn park	2012-04-19	IB12 Manoir d'Anjou – Domein
het Hertoginnedal	1995-03-09	IB5 Hertoginnedal
het Zoniënwood op het grondgebied van Sint-Pieters- Woluwe, Oudergem, Watermaal-Bosvoorde en Ukkel	1959-12-02	IA1 Zoniënwood; IA8 Voormalig "Huart" – Domein; IA9 Massart-Tuin
het Bergojepark	1995-04-06	IA10 Bergojepark
de vijver 'Floréal'	1997-04-24	IB3 Floréalvijver

het geheel gevormd door het Charles-Albertkasteel en het park	1988-08-08	IA6 Kasteel "Charles Albert" – Domein
het Jagersveldpark	1995-03-09	IA14 Gebieden langs de Vorstlaan
de Vijvers van Bosvoorde (met Tournay-Solvaypark en Internationale School)	1993-11-18	IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein
het Ter Kamerenbos	1976-11-18	IA2 Ter Kamerenbos

Beschermde geheel	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de tuinkwaden 'Le Logis' en 'Floréal'	1999-04-02	IA11 Taluds Drie Linden

Beschermde monument	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
het Hof ter Musschen	1988-08-08	IB11 Hof-ter-Musschen
Windmolen genaamd Verbrande Molen, afkomstig van Arc-Ainières	1943-04-09	IB11 Hof-ter-Musschen
Voormalig herenhuis Het Slot	1975-05-26	IB14 Woluwe ruigten
Kasteel van de Drij Borren	1986-11-19	IA1 Zoniënwood
Oude priorij van het Rood Klooster	1965-11-16	IA1 Zoniënwood
Jskelder van het Rood Klooster	2001-11-08	IA8 Voormalig "Huart" – Domein
Sint-Annakapel	2000-12-19	IB5 Hertoginnedal

Archeologisch landschap	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
Hertoginnedal	2001-11-15	IB5 Hertoginnedal
Neolithische versterking van Bosvoorde-vijvers	2000-03-30	IA1 Zoniënwood; IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein
Twee heuvels (neolithische tumuli)	2000-03-30	IA1 Zoniënwood

Op de bewaarijst voor landschap staat tot slot het volgende patrimonium:

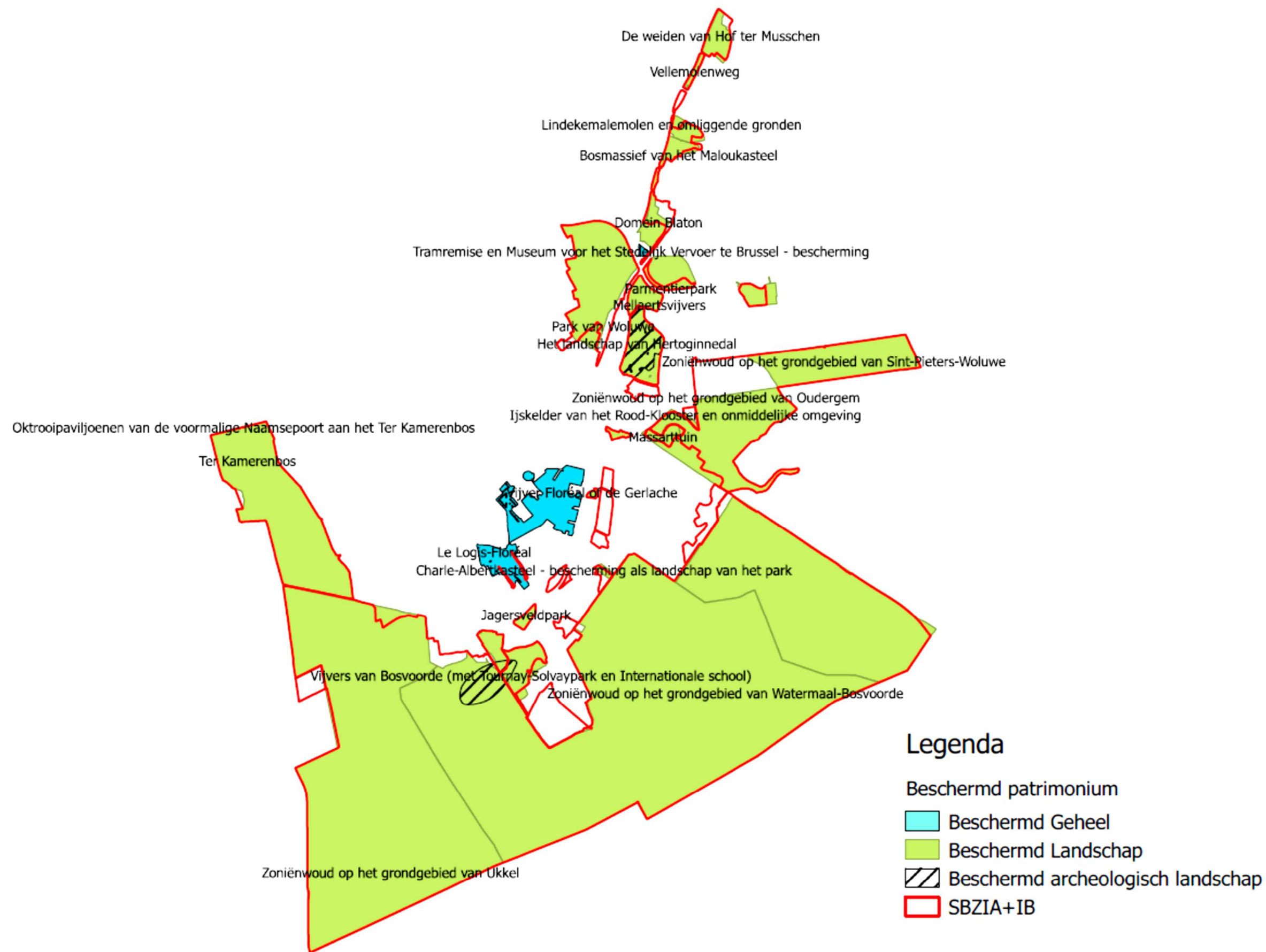
Bewaarijst landschap	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
Landschap van de moerascipres	2014-03-27	IB4 Kasteel "Sint-Anna" – Domein

4° het gebied omvat **beschermingszones rondom grondwaterwinningen**:

De beschermingszone rond grondwaterwinningen in het Ter Kamerenbos en onder de Lotharingendreef in het Zoniënwood hebben betrekking op (delen van) de volgende deelgebieden:

Beschermingszone	Deelgebieden
Zone 1	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos
Zone 2	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos
Zone 3	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos; IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein; IA5 Vorserijplateau; IA11 Taluds "Drielinden"; IA13 d'Ursel – Domein; IA14 Gebieden langs de Vorstlaan.

Figuur 2: Beschermd landschappen en geheel binnen SBZ I

4. AANWIJZING HABITATTYPES EN SOORTEN

De SBZ I is aangewezen voor

1. De natuurlijke habitattypes van communautair belang

- 3150 Van nature eutrofe vijvers en meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition;
- 4030 Droge Europese heide;
- 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland en van de montane en alpiene zones;
- 6510 Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis);
- 7220* Kalkturfbronnen met turfsteenformatie (Cratoneurion);
- 9120 Zuurminnende Atlantische beukenbossen met ondergroei van Ilex of soms Taxus (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion);
- 9130 Beukenbossen behorend tot het Asperulo-Fagetum;
- 9160 Sub-Atlantische en Midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het Carpinion betuli;
- 9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur;
- 91E0* Alluviale bossen met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae).

Tabel 1: Staat van instandhouding van de habitats van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)

Staat van instandhouding op het tijdstip van aanwijzing van het Natura 2000 gebied									
Habitat code	PF	NP	Oppervlakte (ha)	Grotten	Kwaliteit gegevens	A/B/C/D	A/B/C		
						representativiteit	relatieve oppervlakte	behoudsstatus	algemene beoordeling
3150			19,3	-	G	C	C	C	C
4030			< 5	-	G	D	-	-	-
6430			6,2	-	G	B	C	B	B
6510			15,1	-	G	C	C	C	C
7220			< 0,5	-	G	D	-	-	-
9120			1204	-	G	B	B	C	B
9130			189	-	G	C	B	B	B
9150		X							
9160			191	-	G	B	B	B	B
9190			12	-	G	C	C	C	C
91E0			40	-	G	B	C	A	B

2. De soorten van communautair belang

De soorten van communautair belang van bijlage II.1.1 van de Ordonnantie waarvoor het gebied wordt aangewezen, zijn:

- 1014 - Vertigo angustior – Nauwe korfslak;
- 1083 - Lucanus cervus - Vliegend Hert;
- 1134 - Rhodeus sericeus amarus – Bittervoorn;
- 1318 - Myotis dasycneme – Meervleermuis;
- 1321 - Myotis emarginatus – Ingekorven vleermuis;
- 1323 - Myotis bechsteinii – Bechsteins vleermuis;
- 1304 - Rhinolophus ferrumequinum – Grote hoefijzerneus;
- 1166 - Triturus cristatus – Kamsalamander.

Tabel 2: Staat van instandhouding van de soorten van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)

Staat van instandhouding op het tijdstip van aanwijzing van het Natura 2000 gebied														
Soort					Populatie in het gebied					Beoordeling van het gebied				
					Populatiegrootte		Cat.	Kwaliteit gegevens	A/B/C/D	A/B/C				Algemene beoordeling
Groep	code	Wetenschappelijke naam	S	NP	Type	min	max	eenheid	C/R/V/P	Populatie	Behoudsstatus	Isolement		
I	1014	Vertigo angustior			p				P	M	C	B	C	C
I	1083	Lucanus cervus			p				R	G	B	B	A	B
F	1134	Rhodeus sericeus amarus			p				P	M	C	B	C	C
A	1166	Triturus cristatus	X		p				V	M	D	-	-	-
M	1304	Rhinolophus ferrumequinum			c				V	G	D	-	-	-
M	1318	Myotis dasycneme			p				R	G	C	B	B	B
M	1321	Myotis emarginatus			r				V	G	D	-	-	-
M	1323	Myotis bechsteinii			p				R	G	C	B	B	B
M	1324	Myotis myotis		X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

De soorten van communautair belang van bijlage II.1.2 van de Ordonnantie waarvoor instandhoudings-doelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- A027 - Ardea alba – Grote zilverreiger;
- A068 - Mergus albellus – Nonnetje;
- A072 - Pernis apivorus – Wespendif;
- A103 - Falco peregrinus – Slechtvalk;
- A224 - Caprimulgus europaeus – Nachtzwaluw;
- A229 - Alcedo atthis – IJsvogel;
- A236 - Dryocopus martius - Zwarte specht;
- A238 - Dendrocopus medius - Middelste bonte specht

3. De natuurlijke habitats van gewestelijk belang

De natuurlijke habitats van gewestelijk belang van bijlage I.2 van de Ordonnantie waarvoor op de schaal van het gebied instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- Dotterbloemgraslanden;
- Kamgrasgraslanden;
- Struisgrasgraslanden;
- Zilver schoongraslanden;
- Rietvegetaties;
- Grote Zeggenvegetaties.

4 De soorten van gewestelijk belang

De soorten van gewestelijk belang van bijlage II.4 van de Ordonnantie waarvoor op de schaal van het gebied instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- *Martes foina* – Steenmarter;
- *Martes martes* – Boommarter;
- *Eliomys quercinus* – Eikelmuis;
- *Delichon urbica* – Huiszwaluw;
- *Riparia riparia* – Oeverzwaluw;
- *Hirundo rustica* – Boerenzwaluw;
- *Anguis fragilis* – Hazelworm;
- *Lacerta vivipara* - Levendbarende hagedis;
- *Salamandra salamandra* – Vuursalamander;
- *Melolontha melolontha* – Meikever;
- *Carabus auronitens var. putseysi* – Goudglanzende schalebijter;
- *Apatura iris* - Grote weerschijnvlinder;
- *Satyrium w-album* – Iepenpage;
- *Thecla betulae* – Sleedoornpage.

5 De soorten die een strikte bescherming genieten op het hele gewestelijke grondgebied

De soorten van bijlage II.2 van de Ordonnantie die een strikte bescherming genieten op het hele gewestelijke grondgebied en de soorten van bijlage II.3 van de Ordonnantie die een geografisch beperkte strikte bescherming genieten, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld overeenkomstig artikel 40, § 4 van de Ordonnantie, zijn:

1° Diersoorten:

- *Myotis brandtii* - Brandts vleermuis;
- *Myotis mystacinus* – Baardvleermuis;
- *Myotis nattereri* – Franjestaart;
- *Plecotus auritus* - Gewone grootoorvleermuis;
- *Plecotus austriacus* – Grijsz grootoorvleermuis;
- *Pipistrellus pygmaeus* - Kleine dwergvleermuis;
- *Myotis daubentonii* – Watervleermuis;
- *Nyctalus noctula* - Rosse vleermuis;
- *Nyctalus leisleri* - Bosvleermuis;
- *Pipistrellus nathusii* - Ruige dwergvleermuis;
- *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger;
- *Pipistrellus pipistrellus* - Gewone dwergvleermuis;
- *Pipistrellus kuhlii* - Kuhls dwergvleermuis;
- *Mustela putorius* – Bunzing;
- *Mustela nivalis* – Wezel;
- *Neomys fodiens* – Waterspitsmuis;
- *Micromys minutus* – Dwergmuis;
- *Accipiter gentilis* – Havik;
- *Rallus aquaticus* – Waterral;
- *Scolopax rusticola* – Houtsnip;
- *Locustella naevia* – Sprinkhaanzanger;
- *Acrocephalus scirpaceus* - Kleine karekiet;
- *Acrocephalus palustris* – Bosrietzanger;
- *Sylvia curruca* – Braamsluiper;
- *Sylvia communis* – Grasmus;
- *Lissotriton vulgaris* - Kleine watersalamander;
- *Lissotriton helveticus* – Vinpootsalamander;
- *Ichthyosaura alpestris* – Alpenwatersalamander;
- *Proserpinus proserpina* – Teunisbloempijlstaart;
- *Lycaena phlaeas* - Kleine vuurvlinder;
- *Aphantopus hyperantus* – Koevinkje;

2° Plantensoorten:

- *Neottia ovata* - Grote keverorchis;
- *Epipactis phyllanthes* - Dichte wespenorchis;
- *Dactylorhiza fuchsii* – Bosorchis;
- *Dactylorhiza maculata* - Gevlekte orchis;
- *Dactylorhiza praetermissa* - Rietorchis;
- *Ophrys apifera* – Bijenorchis;
- *Lycopodium clavatum* - Grote wolfsklauw

5. RELATIEF BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN

Niet alle deelgebieden zijn voor alle habitats of soorten aangewezen. Sommige komen maar in één of enkele deelgebieden voor, andere zijn meer wijdverbreid. In functie van de actualisatie van de beheermaatregelen is het nuttig te weten welke habitats of soorten doorwegen per deelgebied, zodat de maatregelen er ook zo goed mogelijk op worden afgestemd.

Habitats

Om het relatieve belang van ieder deelgebied te bepalen voor de verschillende habitats, wordt de voorkomende oppervlakte habitat per deelgebied bepaald t.o.v. de totale oppervlakte in de SBZ. Bij een voorkomingspercentage van 0 tot 10% is het deelgebied belangrijk, van 11 tot 30 % is het zeer belangrijk, en > 30% is het essentieel.

Uit deze tabel blijkt het uiterst grote belang van het deelgebied IA1 Zoniënwood voor een groot deel van de voorkomende habitats en vegetaties van gewestelijk belang. Aangezien dat deelgebied meer dan 80% van de oppervlakte van de SBZ inneemt, is dat ook niet verwonderlijk.

Volgens het aanwijzingsbesluit komen ook de habitattypes 4030 en 7220 lokaal voor. Ze zijn aanwezig in de vorm van 'punthabitats'. Voor het habitat 7220 (kalktufbronnen) is dit inherent aan dit habitatype, een bijzonder zeldzaam habitatype dat gebonden is aan heel specifieke abiotische omstandigheden en meestal puntsgewijs voorkomend in andere habitats. De totale oppervlakte aan habitat 7220 wordt op minder dan een halve ha geschat, en die van 4030 (heiderelicten) kleiner dan 5 ha.

Voor ieder deelgebied zal in het betreffende deelbeheerplan het overzicht van de aanwezige habitats en soorten en het relatieve belang ervan op het niveau van de SBZ kort worden aangehaald.

6. VAN TOEPASSING ZIJNDE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Hiervoor wordt integraal verwezen naar de tabel die is opgenomen in de Bijlage 4 van het aanwijzingsbesluit. Bij de uitwerking van de beheermaatregelen vormt deze tabel ook het expliciete kader.

Hieronder worden de aandachtspunten opgenomen van habitats of soorten waar uitbreidings- of ontwikkelingsdoelstellingen voor geformuleerd worden, en de doelstellingen dus verder gaan dan het loutere behoud van het habitat of de soort. Kwantitatieve doelstellingen voor soorten die voortgaan op de kwalitatieve doelstellingen van habitats (verbeteringen van habitat of leefgebied waarvoor geen extra kwantitatieve inspanningen moeten gebeuren) worden hier niet opgenomen.

Gewenste uitbreidingen en/of omvormingen van habitat

De IHD tabel maakt melding van een aantal gewenste uitbreidingen van habitat. De locaties waar dit dient te gebeuren worden in overleg met de stuurgroep vastgelegd.

Tabel 3: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de habitats

Habitat	Kwantitatieve doelstelling	Huidige oppervlakte	Gewenste oppervlakte	Relevant(e) deelgebied(en)
HT 4030	- Ontwikkelen van (tijdelijke) heidelanden op de open plaatsen in zuurminnende types van bossen (9120 en 9190) - netwerk in het Zoniënwoud en in de Vallei van de Woluwe	< 5ha	Geen oppervlakte benoemd. Element van goede structurele kwaliteit in habitats 9120 en 9190; integratie in een coherent netwerk	IA1
HT 6430 – subtype boszomen	- ontwikkeling op minstens 10 plaatsen van bosranden over een lengte van minstens 100m en een breedte van 15m, tussen het bos en de open gebieden; - ontwikkeling van een bosrandvegetatie over een lengte van ongeveer 10 km, bij voorkeur op vochtige plaatsen	1,9 ha		Alle deelgebieden met overgangen bos - open
HGB Dotterbloemgrasland	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	2,4 ha		
HGB Rietvegetaties	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	3 ha		
HGB Grote zeggenvegetaties	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	1 ha		

Tabel 4: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de soorten

Soort	Doel	Huidige populatie	Gewenste populatie	Relevant(e) deelgebied(en)
Nauwe korfslak	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen in de Vallei van de Woluwe		IB11; IB algemeen
Groot Vliegend hert	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan in minstens 3 voortplantingsgebieden	Verwezenlijking van een netwerk van natuurlijke en kunstmatige habitats (totems) waarin de soort goed kan gedijen vertrekkend van de plaatsen waar de soort aanwezig is	Aanwezigheid in minstens 3 voortplantingsgebieden	IA1; IA3; IA4; IA11; IB2
Bittervoorn	Progressieve uitbreiding van de bestaande populaties	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen		IA1; IA3; IA4; IB7; IB11
Kamsalamander	Terugkeer van een levensvatbare populatie in het Brussels Gewest	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen		IA1
Vleermuizen algemeen	Indien mogelijk ontwikkeling van de populaties	- behoud of ontwikkeling van een gevarieerde bosrand tussen de bossen en de meer open gebieden - Progressieve verwezenlijking van een gevarieerd landschap bestaande uit bosgebieden en bosranden evenals uit stadbiotopen en lineaire landschapselementen - Progressieve verwezenlijking van een kwalitatieve verbetering van de habitat van de soorten door een ecologisch herstel van de bestaande vijvers, moerasgebieden en poelen. - toename van het aantal bomen met holtes tot 7 à 10 bomen/ha - bestuderen en gebruik maken van opportuniteiten om nieuwe verblijfplaatsen in te richten. In het bijzonder daar waar de aanwezigheid van vleermuizen bevestigd werd, waaronder met name: • Rood Klooster, Priorij (zolder), boerderij (kelders), ondergrondse kelder achteraan de boerderij; oude ijskelder domein Huart. • Massarttuin: oude overloop van de vijver. • Tournay-Solvaypark: ijskelder en ingerichte kelders van het kasteel • Vuursteendomein: voormalige garage • Kelders van het oude kasteel van het Clos des Chênes • Onderdoorgangen in natuursteen en/of baksteen onder de dreven in het Zoniënwoud, de Lorrainedreef, de Waterloosesteenweg, de Ring Ro en de spoorlijn 161 in het Zoniënwoud • Terkamerenbos: onderaards gewelf		Alle deelgebieden.

7. LANDSCHAPSECOLOGIE

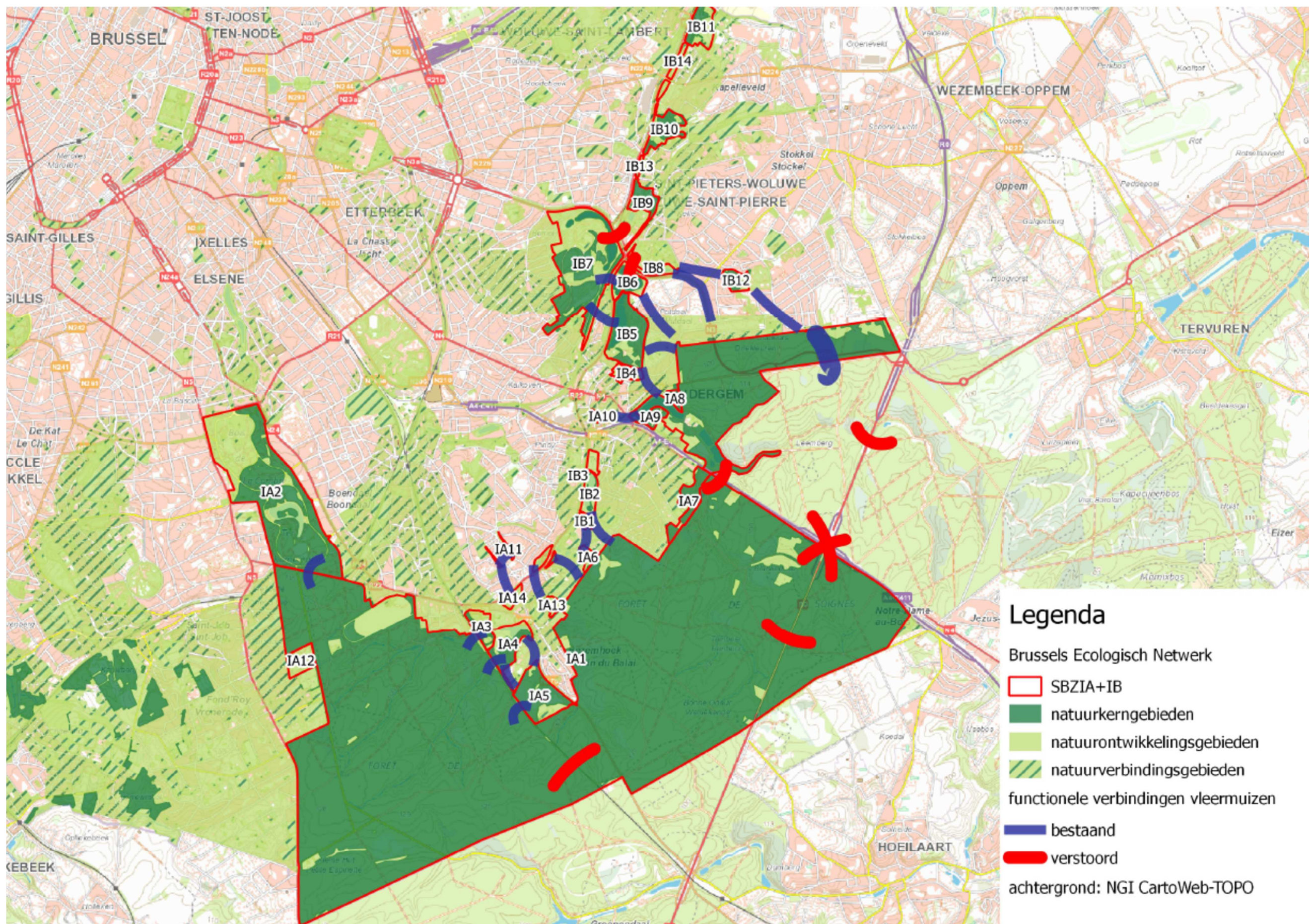
De deelgebieden van SBZI zijn alle belangrijke elementen in het Brussels Ecologisch Netwerk, en ze behoren dan ook grotendeels tot de natuurkerngebieden. Het Zoniënwoud en omgeving vormen de grootste kern voor natuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Door de directe verbinding met natuur in de andere gewesten vormt het ook op macroschaal een essentieel onderdeel van de natuurlijke structuur in België.

Voor heel wat soorten, waaronder vleermuizen, is niet enkel de ecologische geschiktheid binnen de deelgebieden van de SBZI van belang, maar eveneens de verbindingen tussen de deelgebieden. In het IHD-rapport voor SBZ I (Aeolus, 2008) werd een theoretische oefening gemaakt om de belangrijkste verbindingen voor vleermuizen aan te duiden. Het is van belang deze kennis mee te nemen bij de opmaak van de beheerplannen van de deelgebieden.

- Voor soorten die hun jachtgebied bij voorkeur in bossen hebben en landschappen verkiezen met een belangrijk aandeel houtige vegetatie zijn de interne verbindingen, waarop de (grote) infrastructuur een sterk versnipperende werking heeft, in het Zoniënwoud (IA1) en de deelgebieden die er direct bij aansluiten (m.n. IA2, IA3, IA4, IA5, IA6, IA7, IA8, IA9, IA12, IA13) van zeer groot belang.
- Voor soorten die hun jachtgebieden bij voorkeur bij moerassen en open water hebben, met zomerverblijfplaats in bossen, en voor de soorten met een breed spectrum aan jachtgebieden is een goede bereikbaarheid van de deelgebieden met grote waterpartijen en beekvalleien in het Zoniënwoud en in de Woluwevallei eveneens essentieel.

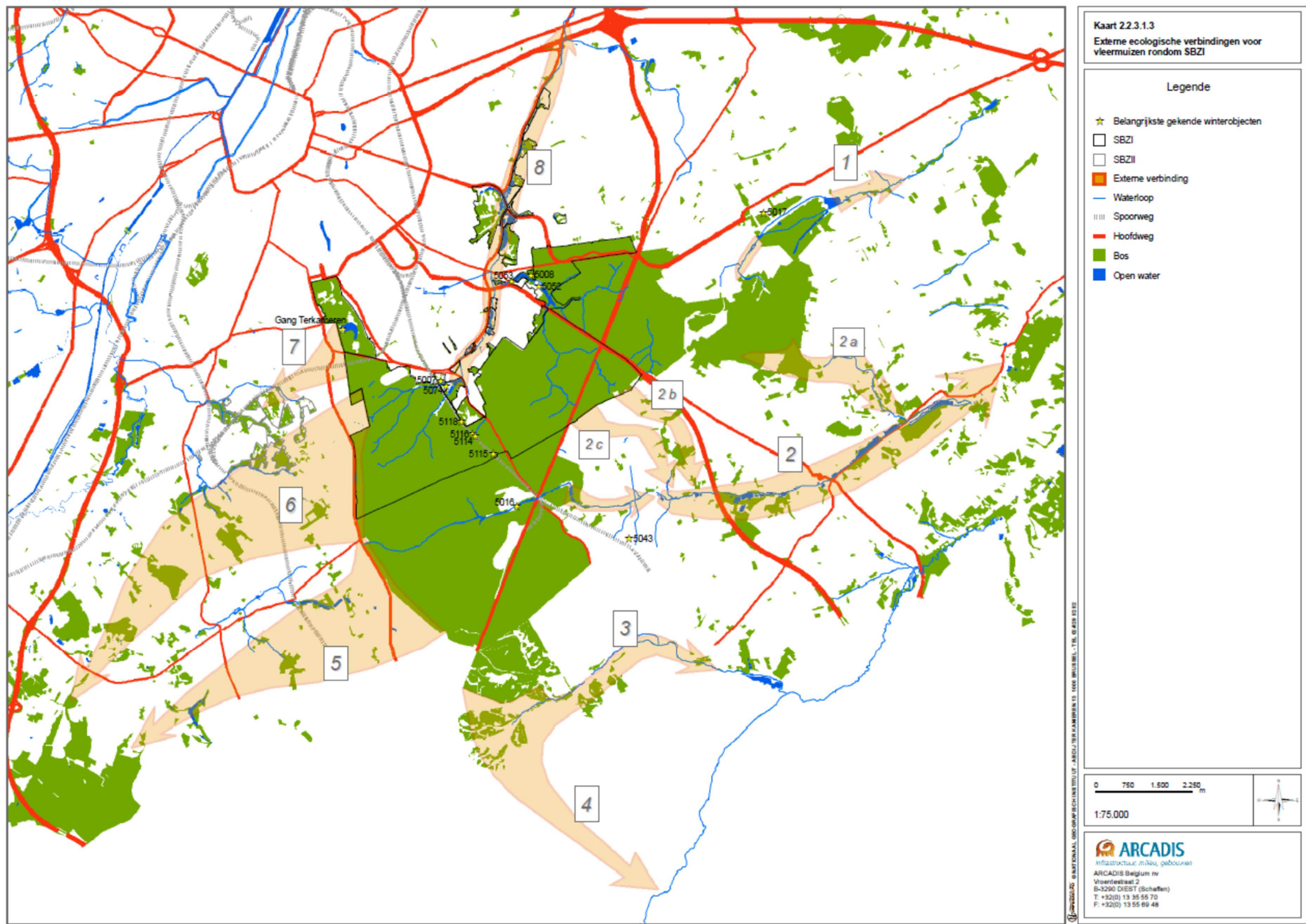
Op onderstaande figuren wordt dit visueel samengevat:

Figuur 3: Situering van de SBZ in het Brussels Ecologisch Netwerk, met aanduiden van belangrijke (bestaande of verstoorde) ecologische verbindingen tussen de deelgebieden.

In een ruimere context worden de potentiële verbindingen buiten de SBZ samengevat in onderstaande figuur (uit Aeolus 2008).

Figuur 4: Potentiële verbindingen buiten de SBZ I

02 775 75 75
WWW.LEEFMILIEUBRUSSEL.BE

Redactie: Sweco Belgium nv & Hesselteer bvba: Sofie Fabri, Guy Geudens, Guy Heutz, Tom Neels
Leescomité: Leefmilieu Brussel – LB
Verantwoordelijke. Uitg.: F. Fontaine en M. Gryseels – Havenlaan 86C/3000- 1000 Brussel
Projectnummer: 5029240008

6.4 BIJLAGE 4: FOTOBIJLAGE DEELGEBIED IB8 PARMENTIERPARK (FOTO'S SWECO JULI 2020)

IB8_01. Schraal grasland op de westelijke helling (juli 2020) met Rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*), Duizenblad (*Achillea millefolium*) en Groot streepzaad (*Crepis biennis*) (inzet gemaaide toestand juli 2006 foto Aeolus)

IB8_02. Maaibeheer juli 2006 (foto Aeolus) westelijke helling

IB8_03. Westelijke vijver (juli 2020) met 100% bedekking kroos

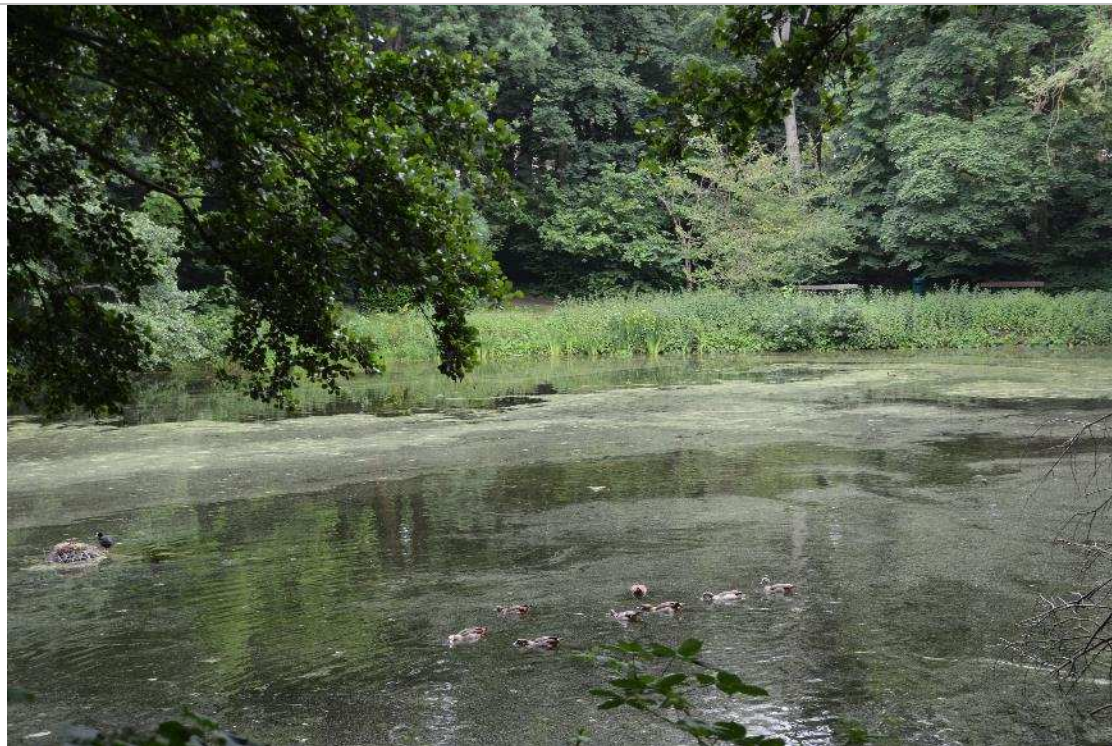
IB8_04. Westelijke vijver, met drijvende waterplanten en beluchtingspomp (juli 2006) (foto Aeolus)

IB8_05. Monnik (bouwjaar 2009), overloop naar Mellaertsvijvers aan uiteinde westelijke vijver met vochtige boszoom, ruigte op de oever. Hogerop is 6510 glanshavergrasland gekarteerd.

IB8_06. Parkwachterspaviljoen met brede verharding (foto 2006, Aeolus)

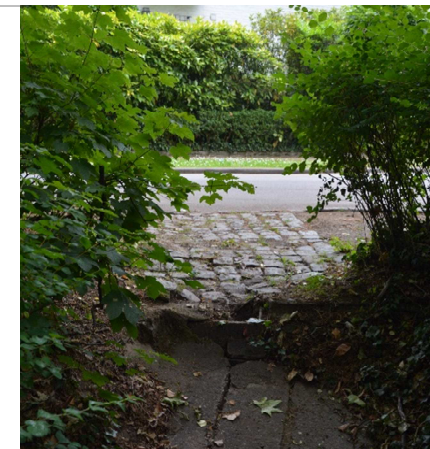
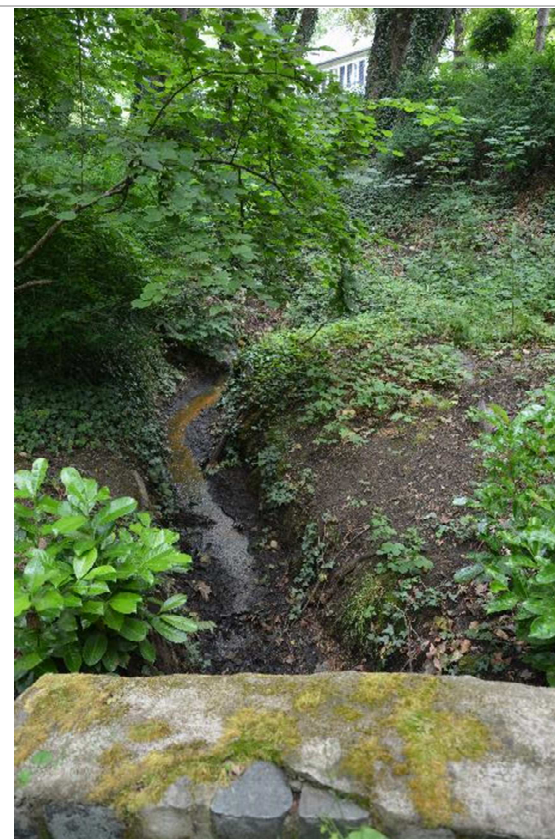
IB8_07. Oostelijke vijver met Nijlganzen, meerkoet op nesteiland, eutroof water

IB8_08. Ruige oevervegetatie (grote brandnetel *Urtica dioica*) rondom de oostelijke vijver

IB08_09.

IB08_10. Dalhoofdje stroomopwaarts de oostelijke vijver met regenwaterafvloeï vanaf Kastanjabomenlaan en verbinding vanuit Manoir d'Anjou

6.5 BIJLAGE 5: KAARTENBUNDEL

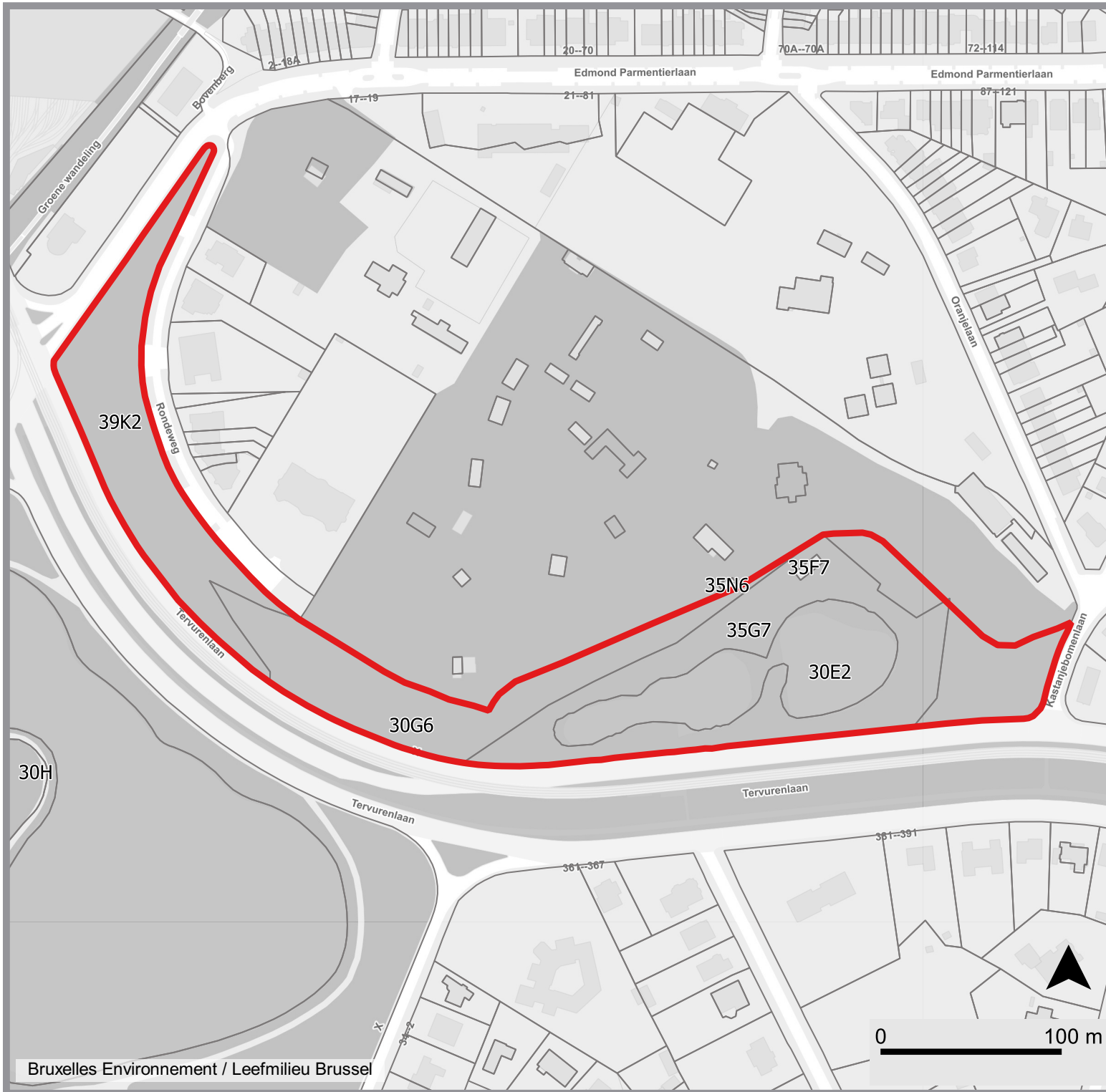

Kaart 1.1

Situering deelgebied IB8 en kadastrale percelen

Legenda

 deelgebied IB8

Fond de plan / Achtergrond :
Brussels UrbIS © - CIRB-CIBG
© IGN-NGI

Kaart 1.2

Bestemmingen deelgebied IB8 (gewestelijk bestemmingsplan (GBP))

Legenda

- deelgebied IB8
- bestemmingen
 - Water
 - Structurerende ruimte
 - Gebied van collectief belang of van openbare diensten
 - Woongebied
 - Woongebied met residentieel karakter
 - Parkgebied
 - Gebied voor sport- of verblijfsactiviteiten in open lucht

Kaart 1.3

Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IB8

Legenda

 deelgebied IB8

Habitats

 6510 Schraal hooiland subtype matig droog - vochtig type (Arrhenatherion)

 9160 Eiken-haagbeukenbossen (Carpinion-Betuli)

 91E0 Alluviale bossen subtype Voelkers-Essenbos

Fond de plan / Achtergrond :
Brussels UrbIS © - CIRB-CIBG
© IGN-NGI

Kaart 1.4

Overige natuurtypes in deelgebied IB8

Legenda

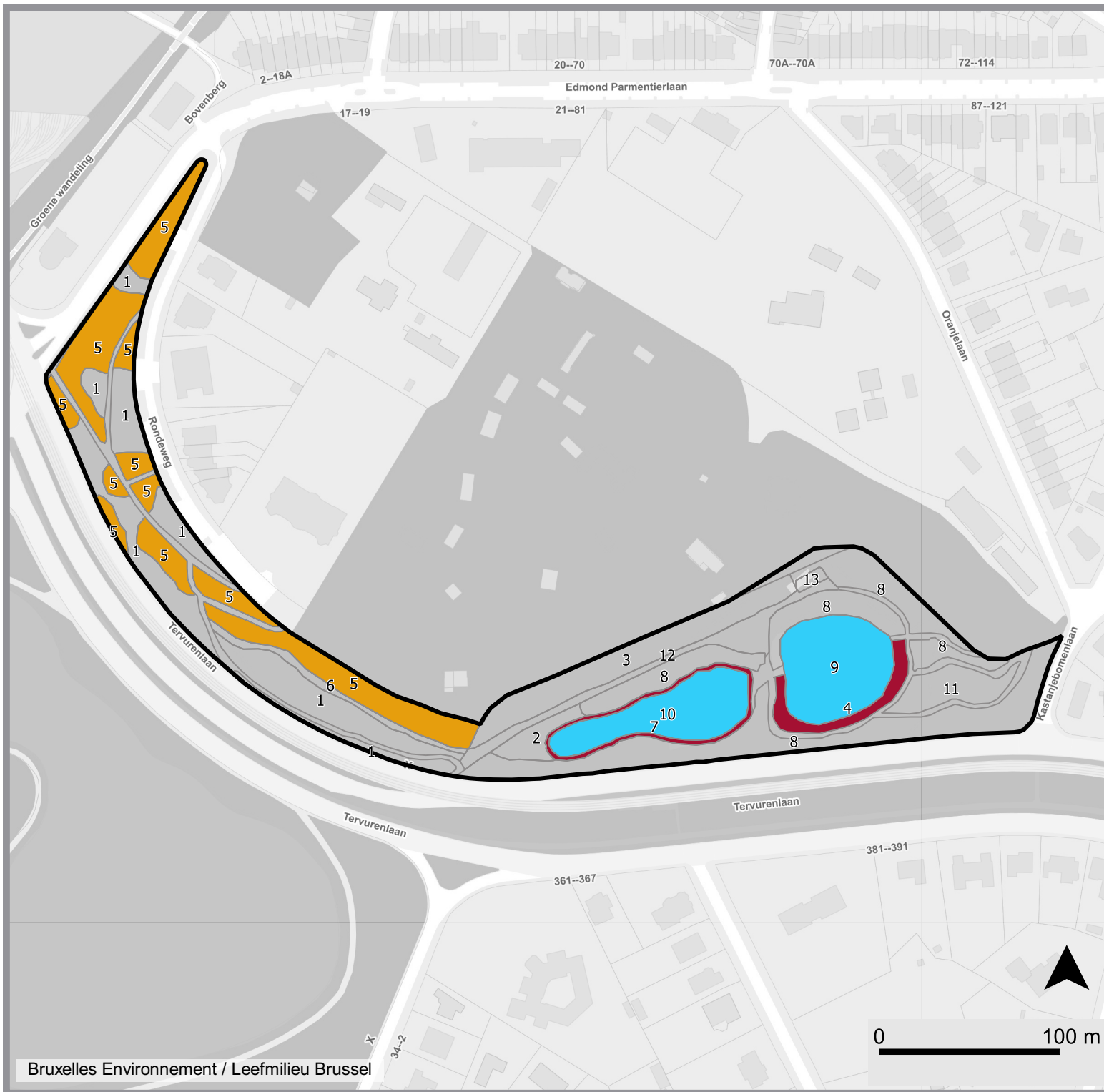
 deelgebied IB8

Overige natuurtypes binnen SBZ

 Nitrofiële zomen en ruigten

 Tuinen en parken (+ gebouwen)

 Vijver

Kaart 2.1

Beheerdoelstellingen in deelgebied IB8

Legenda

 deelgebied IB8

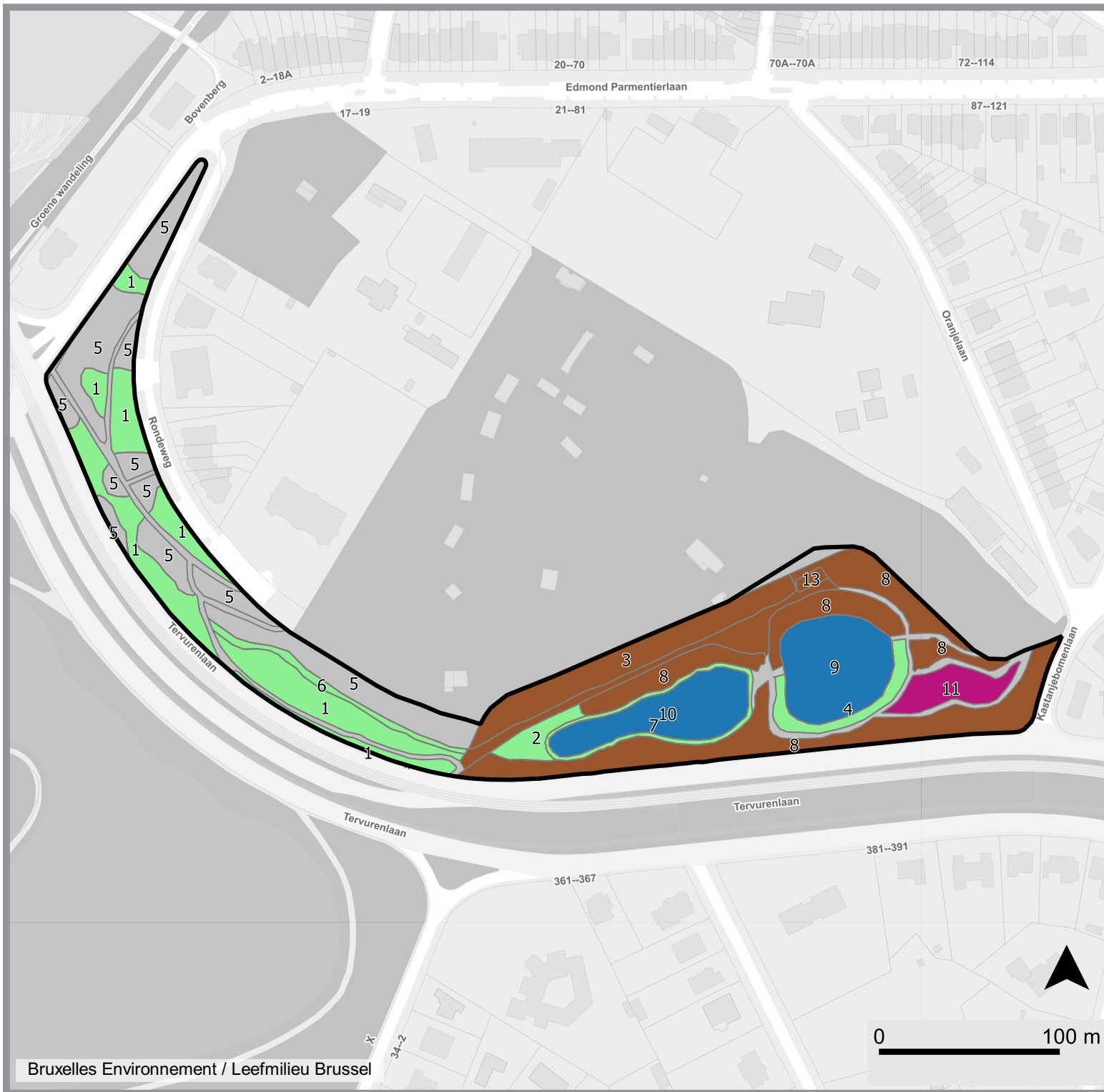
Beheerdoelen

 Grasland of ruigte

 Type 4 - alluviaal bos

 Type 4 - gemengd eikenbos

 vijver

Kaart 4.1

Beheermaatregelen in deelgebied IB8

Legenda

 deelgebied IB8

Beheermaatregelen

 ontwikkeling boshabitat

 ontwikkeling ruigtezoom

 selectieve bevoordeling habitattypische soorten
in boomlaag + exotenbeheer

 ecologisch vijfverbehee

 maaibeheer 1x / 2-3-6 jaar (sept-okt) (gefaseerd)

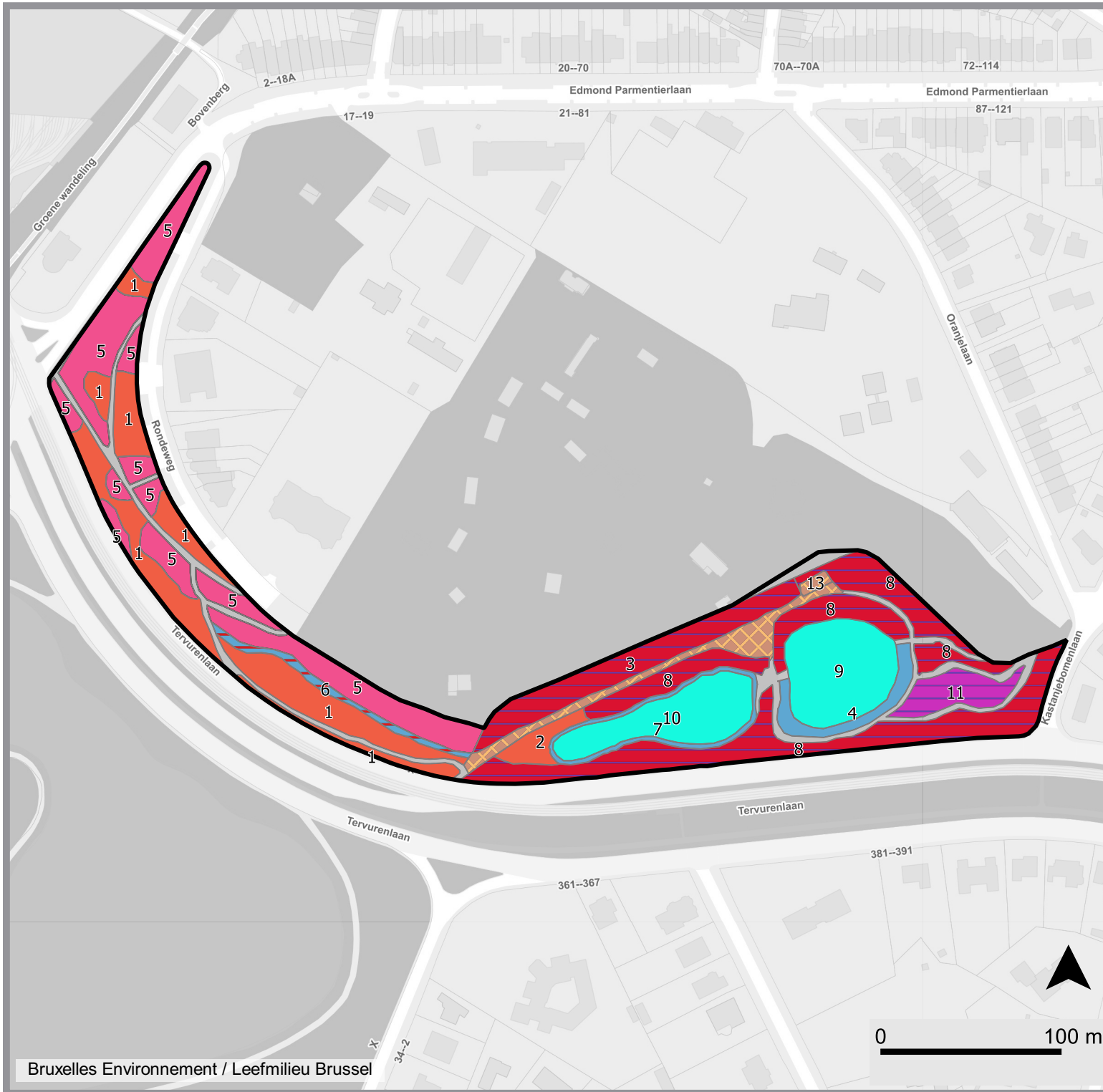
 maaibeheer 1x jaarlijks (sept-okt)

 ontharden

 regulier parkbeheer

 selectieve hoogduinning

 selectieve hoogduinning (ongelijkjarig hooghout,
natuurlijke verjonging)

Fond de plan / Achtergrond :
Brussels UrbIS © - CIRB-CIBG
© IGN-NGI

02 775 75 75
WWW.LEEFMILIEUBRUSSEL.BE

Redactie: Sweco Belgium nv (Royal Haskoning DHV) & Hesselteer bvba: Sofie Fabri, Guy Heutz, Guy Geudens, Nora Oosters;

Leescomité: Leefmilieu Brussel – LB

Verantwoordelijke. Uitg.: F. Fontaine en M. Gryseels – Havenlaan 86C/3000- 1000 Brussel

Projectnummer: 5029240008

